

מטמני מסתרים

יוצאים לאור עמ"י כתבי יד, עם הערות והגהות

על ידי

היים בראדי.

הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י היים תש"ע

מחברת ב': ספר הענק לר"י אלחריוזי

פ ר א ג

תרס"ט.

Literarhistorische Mitteilungen.

Nach Handschriften bearbeitet und herausgegeben

von

Dr. H. Brody.

Zweites Heft: Sefer ha-'Anak des Jehuda Alharizi.

Prag.

1909

ראש-דבר.

את שלשת השערים, מספר הענקי הוה הרפסתי באוצר הספרות חיו (קראקא תרס"ב) צד 17—26, ושם הקדמתי דברים על הספר ומחברו לאמר:

המחברת הזאת השנית מספרי, מטמוני מסתרים¹) תכיל בקרבה את ספר הענקי לחריזי, אשר אני מוציא לאור עמי הכי האחד והמיוחד הנמצא ממנו²). הספר הזה כולל שירים בחרוזים משותפים (תגנים) כעין ספר הענק או התרשיש לרמביע. ואני תמהתי ואתמלא על המחבר, אשר קצרה ידו ולא השיגה לכתוב עמי הרוב רק שנים ולפעמים שלשה בתים בחרוז משותף, אמנם סרה תמיהתי אחרי אשר הקדתי אחר סבת הרבר ואמצא, כי נוהר המחבר מלהשתמש בחרוזים, אשר השתמש בהם כבר רמביע בספרו, והוא בא רק כמלקט שנלים בודדות אחרי הקוצרים ולא זכר רק מלים משותפות אשר המציא אותן מדעתו או אשר שכח רמביע

¹) המחברת הראשונה נדפסה "בקבץ על יד" לחברת מקיצי נדרמים כרך ה' וגם בחוברת מיוחדת (קראקא תרנ"ד).

²) כ"י אוקספורד, ס"י 1979 ברשימת נייבואיר. ההעתקה נעשתה בשבילי ע"י יודיו המעתיק הנאמן והורזו במלאכתו מר יצחק לאס. — ר"ל דוקס ראה את "ספר הענק" בכ"י והדפיס ממנו "בגנוזי אקספרד" צד 47—48 את השירים המסומנים אצלנו במספר ג', ד', ו"ב, ו"ג, ו"ד, כ"ה, כ"ו, ל"ה, ל"ז, ל"ח, ל"ט, מ"ה, מ"ו, מ"ז, ומש"כ דוקס שהספר כולל רניז בתים, לא בדקדוק אמר כן, כי הוא כולל רניז שירים; גם קצת טעויות נמצאות בגנוזי אקספרד ולא העירוני עליהן במקום שאינן בכ"י והן רק טעויותיו של דוקס. ראה גם מש"כ ר"ש זקש באוצר הספרות כרך ד' עמוד 99,

לחרוז כהן¹). והי' הדבר הזה תפארת למשוררנו, וכבר ראינו לר"י חריוי שהוא לועג על בן השנוי, אחר מנביאי ארכאלי, אשר לא נוהר בדבר הזה, אבל לקח יציאות הענק אשר לרמביע, ויחבר על כל יציאה מיציאות חרוויי שירה ערוכה, כדמן באשפה ררוכה, ויצר אותו נחרט ויעשהו ענל מסכהי (תחכמוני שער י"ח).

בדבר המתבר נהרתי כלשוני ואמרתי שהוא לחריוי ולא פרשתי אם הוא ר' יהודה או ר' אברהם חריוי, כי אמנם הענין הזה אינו מכורר לפני כל צרכו ועוד הוא צריך עיון. ואלה הם הדברים הנמצאים בראש הספר בכ"י:

בשם רח' וחי' ענק לרבי יהודה ב"ר שלמה אלמערוף באבן אברהם
אלחריוי זילי, ואחיכ הבתים האלה:

ענק שירים אשר שכל ושם טוב לעושיהם וכס² ירבה שלומו
לאיש גלה ונדר מספרד שמו נקרא יהודה בן שלמה

והנה דברי הכותב: לרבי יהודה ב"ר שלמה אלמערוף באבן אברהם (ר"ל: הנודע בשם אבן אברהם) אלחריוי"י הנה משובשים, כי ר' יהודה חריוי לחוד ור' אברהם חריוי לחוד, וזה האחרון נזכר פעמים בספרו של הראשון (תחכמוני שער ג'), ואנחנו עומרים ושואלים: מי משניהם חבר את הענקי?

על השאלה הזאת יש להשיב: לו מצא הכותב את שמו של ר' יהודה חריוי נקרא על ספרנו, לא הי' מוסיף באורים עליו ולא הי' אומר, כי האיש הזה, אשר נודע שמו ע"י ספריו הרכים, הוא הנקרא ר' אברהם חריוי, אחרי כי ר' אברהם לא הי' שמו נודע וכמעט אבר וזכרו לולא נשא אותו על שפתיו מהבר התחכמוני. אולם אם נאמר, כי מצא הכותב (או המעתיק) בספר שלסניו נאמר מסורש, כי הענקי הוא מעשה ידיו של ר' אברהם חריוי, והוא לא שמע עוד את שמעו, כי על כן חשב וטעה, ויאמר כי הוא ר' יהודה חריוי שהיו קוראים אותו גם בשם אברהם.

¹ ועתה נמצאו בידי שלשה שערים כספר כעין. ספר הענקי" מסתבר בלתי נודע שמו, וראיתי כי גם על החרוזים הנמצאים שם הקפיד ר"י חריוי ולא הכניס בספרו זולתי חרוז "הבי" ונעלי" מפני דבר שנתחדש לו בס' (זה ב' כמשמעו; ג' על לשון עליה). השערים האלה יצאו לאור "בהקדמ" שנה שניה חוברת א' בשם "חרוזים משוחפפים"; ראה שם בהקדמתו. — חרוויי רמביע שהשתמש בהם גם חריוי הם: אָנָה, חַבֵּשׁ, דָּבָר, קָן, רָקָה, רָפָא (רָפָה), שְׁתִי, ולכשתדקק תמצא כי חדש בכל אלה איזוה חדוש ושמש בהם לכונה שלא יִבְנֶה רמביע (אָנָה ומני; חָבֵר = רַע, כמשמעו; קָן = דרך ישרה; רָפָה מלשון מוית אפיקים רפה; שְׁתִי = צווי לנקבה נוכחה) ורק במלות חַבֵּשׁ וְרָקָה נראה שלא חדש מאימה, ואיני יודע מה ראה להשתמש בהם. ואולי נעלם ממנו לפי שעה, כי נמצאו בתרשיש.

² בכ"י: ו ג ו, וכן הדפסתי באוה"ס, והתקון הוא תקונו של ר"צ מרעלי.

וואס שנית: לו היה ר' יהודה חריוי מחבר את ספרנו, כי או בלי ספק הי' מעתיקו כמה פעמים והיה מקדיש אותו לכמה אנשים מבעלי הבית, כי זה היה דרכו וכן עשה ברב ספריו, כשרט במליצותיו אשר אסף אותן לאספה בספרו תחכמוני. ולו עשה כזאת, לא היה ספרו כנפל טמון, עד כי לא מצאנו לו זכר לא בספריו של ר' חריוי בעצמו ולא בספר אחר מהכתי דורו או מהכתי הרורות שלאחריו, וגם בכ"י לא נשאר עוד, וזלתי באותו כ"י המונח באוקספורד, אשר על פיהו הוא נרפס נעת.

ועוד בה שלישיה: מליצות, הענקי שונות הנה מהמליצות, אשר מצאנו ראינו אותן בתחכמוני, וכמעט אין דמיון ביניהן. גם הרוח השורר בספר שלפנינו שונה הוא מן הרוח, הנושב במחברותיו של ר' חריוי, כאשר יראה המעיין עיון עמק בשני הספרים יחד.

מכל המעמים האלה כמעט הייתי נוטה לשער, כי הענקי ר' אברהם חריוי חברו, זה האיש המפורר, אשר אמר עליו ר' חריוי: ולא כשירי רבי אברהם בן אלחריזי כווצקים (תחכמוני שער ג'). ואם ככה נאמר, נבין היטב את כונת ר' חריוי ואת אשר רמז באמרו: ושירי רבי אברהם בן חריוי בידי שכל אחוים, נאוו לחיוו בתורים צוארו בחרויים (שם), כי ענין הענק וענין חרווי הצואר אחד הוא. ואמנם יש מענות חוקות נגד ההשערה הזאת, והן שתיים: א) הבתים, אשר הכאתי אותם בראש דברי, הלא הם נראים כאלו ננה אותם מחבר הספר בעצמו, ולא הסופר המעתיק, וכחם נאמר מפורש: שמו נקרא יהודה בן שלמה. ב) שלשת השירים המסמנים אצלנו כמספר כיה, רמיה, רמיט הם נמצאים כמעט ככתבם וכלשונם בנוסח הארוך משער החמשים של התחכמוני¹). ודבר רחוק הוא לאמר, כי ר' חריוי העתיק אותם מתוך ספרו של ר' אברהם (שהיה אולי קרובו) ושכת והכניסם לתוך ספרו, או כי ההוספה הזאת באה לנו מיד אחר המעתיקים, אשר היה בקבלה אצלו, כי שלשת השירים האלה הם לחריוי, ויחס אותם לבעל התחכמוני, אף כי נסלא הדבר, כי נאו השירים האלה אל תוך התחכמוני יחרו זה אחר זה, ולא נסמנו אליהם שאר השירים בחרוים משותפים אשר בספרו של ר' יהודה.

על כן אני אומר, הדבר מוטל בספק, מי הוא מחברו של הענקי, אבל בכל אופן ראוי הוא שיגלה בקהל, וחכמי הלב החוקרים לכל תכלית המה יביטו יראו אותו וידקדקו בדבריו ובעניניו ויוציאו לאור משאש כרור.

יהי אחרי צאת דברי אלה לאור נשאו ונתנו בהם חכמים שונים וישתדלו לכבול את ספקותי. ביחוד הרחיב את החקירה בעניניו ירדי החכם רייצ מרעלי באלג'יר, והגני להעתיק בזה מקצת דבריו (במכתבו אלי מיום י"ד ניסן תרס"ב):

¹ מלאכת השיר להח' נייבואיר צד 55—56; תחכמוני מהדורת קאמניקא צד 489. בהנוסח הקצר מן השער הזה, הנמצא בכל המהדורות, יחסר השיר השלישי.

הנה לדעתי אין כל ספק, כי בעל התחכמוני הוא המחבר, הוא ולא אחר, כאשר אוכיח עתה בעיה: 1) שני הכתבים אשר בראש הכי יוכיחו למדי, כאשר העירות בצדק גם אתה יקירי, כי שירי הענק ממי יהודה יצאו, כי הוכיח בהם שמו ושם אביו, כאשר עשה כבר בתחלת התחכמוני. ואולם מיש כי דברי הכותב: לרבי יהודה ב"ר שלמה אלמערוף באבן אברהם אלחריזי ז"ל המה משוכשים, לפי דעתי הקלושה אין בהם נפתל ועקש, כי אפשר שרבי אברהם ז"ל הוא באמת זקנו של ר"י, והמלים אלמערוף וכו' מוסבים אל ר' שלמה, ואולי בעבור אשר זה האחרון לא היה מסודרם ברכים ע"כ הוכירוהו בשם אביו ז"ל אשר יצא או לתהלה בארץ, כאשר הודיענו בעל התחכמוני (שהוא נכרו לדעתי), כי היה משורר גדול¹) . . . ע"ד השערה, ידירי, כי במלים נאוו לחייו בתורים צוארו בתרוויס ירמו ר"י לספר הענק, האמת אנ"ד כי נכבדה היא מצד עצמה, וגם אנכי הספתי, מדי קראי אותה, לעשות לה סמוכין מן השם عنق הערבי, הדומה אל ענקי העברי באותיותיו, והוראתו היא צואר . . . ואולם חתך חזרתי כי . . . כי לוא היה כן באמת, לא היה ר' יהודה מכחיד ענין נכבד כזה תחת לשונו, וכמו שהוכיח ספרו של בן השכני לגנאי היה מוכיח ספרו של ר' אברהם ז"ל זקנו לשבח, וגם ה' דובר בשפה ברורה ולא בחירות . . . (2) המשל הקדמוני אומר: לית תננא בלא אשאי, ואיכ אלן לא נודע לסנים בישראל, כי ר"י חבר ס' הענק, לא היה מתייחס אליו ספרו של הרמב"ע ז"ל ע"י ספרים אחרים, אשר מסני אי בקיאוחם נתחלף להם זה כזה ולא ידעו להכביל ביניהם. — (3) בתשובתך השנית אמרת: לו ה' ר"י חריזי מחבר את ספרנו, כי אז בלי ספק היה מעתיקו כמה פעמים והיה מקדיש אותו וכו' ולא היה ספרו כנפל סמוך . . . לדעתי מהאי לא איריא, כי מי יודע אם לא האמיר את ספרו זה לאחד הגבויים, ורק מעתיק הכי הזה השמיט את היעוד (dédicace) ממנו . . . וזאת שנית: מי יבטיחנו כי ר"י שם לו לחק ולא יעבור להקדיש את כל ספריו, ודבר זה הוא אצלו תנאי sine qua non? ועוד בה שלישיה: אולי לא הקדישו לסכת כי ההצלחה, אשר האירה לו פנים בהמצאה אליו השר יאשיה וריש ברקאל ז"ל בחברו התחכמוני, בנדה בו או . . . ולכן בראותו כי אין איש, אשר ירצה בספרו אמר לתלות ענקו על צוארו הוא עצמו. ועתה אבין היטב את דבריו בשני הכתבים, אשר בראש הענק:

¹ ואלה דברי החכם הנכבד הפרוס' סימונון בקופנהאגן, במכתבו אלי מיום 16/1 לשנת 1902: Werden Sie mir gestatten, Sie darauf aufmerksam zu machen, dass Sie bei der Auseinandersetzung Ihrer Zweifel übersehen, dass die Hs. א בן אברהם hat. Es ist dann doch nicht gut möglich, das Werk dem אברהם zu vindicieren. Ein Zweifel wäre nur, ob der Beiname Ibn (oder Abû, da ו und ן doch leicht zu verwechseln) dem Jehuda oder dessen Vater zukommt. Uebrigens scheint mir die Aufnahme der 3 Strophen im החכמוני ס' entscheidend 107 für Jehudas Verfasserschaft zu sprechen — ש"ס לור בהמגיד לשנת תרס"ב צד 107 שמשיט מלת אלמערוף וקורא בן אבן אברהם, ואחר כל אלה הוא אומר, כי אני הוא העושה את המעתיק טועה!

ענק שירים אשר שכל ושם טוב : לעושיהם וכס ירבה שלומו
 וברור הוא אצלי, כי עלה במחשבתו תחלה להעניק את ענקו לאיש נכבד... ולתכלית
 זאת כיון את חרוזיו למנין נזיר, וכיס מעשה חושב הוא ולא אקראי בעלמא. —
 (4) ועל מיש כי מליצות הענק שונות הגה ממליצות התחכמוני וכו', תמה תמה
 אקרא! כי הלא בשער ליג מן הס' הזה האחרון נמצאו בתים בתבנית בתי הענק
 ובמתכנתם... וההבדל האחד שביניהם הוא, כי גם בראשי הבתים נמצא (שם
 בתחכמוני) התגנים, ולפענדי גם מליצות אחרות משני הספרים דומות ממש, ואזכיר
 לדוגמא: אות ויין שם וסי' ליו מהענק, וגם מלות דומות אות גימיל וסי' מיה וניב'.
 ואנכי אשער, כי השער החמשים והוא האחרון נעשה לפני השערים הקודמים, כי
 הוא כעין ילקוט שירים בודדים וקורותיים אשר עלו על לב המשורר מדי עברו
 במקומות שונים, ואך כאשר רצה לחבר את התחכמוני לקח מילקוטו הנז' איזה שירים
 השייכים לענין המסופר באיזה שער ונתנם איש איש במקומו, ואלה מהם אשר לא
 יכירם בס' התחכמוני מקומם הביאם אל ספר אחר, ולא הסירם מן השער נ" . . .
 וכן קרה בים גם לגי השירים המשותפים, אשר בא זכרם בהענק, בראות המחבר כי
 יכלו לבוא אל קרבו.

אלה הם טענותיו של ידידי רייצ מרעלי הניל⁽²⁾, והמעייין היטב יראה, כי יש
 בהן אמנם דברים בלתי עומדים בפני הבקורת, אבל רב דברי החכם ניי ננים ואמתיים.
 ואחרי כל אלה, ברור כי ספקות העקריות עכים בטלין ומבטלין, ולעמדת זה שתי
 ראיות על היות ר' יהודה חריוי מחבר את ספר הענקי. עומדות וקימות, ויש לי
 להוסיף עליהן עוד ראיה אחת, והיא כי קצת רעיונות ספרנו נמצאים — לפעמים
 כמעט כלשונם — גם בתחכמוני, השוה למשל קצת שירים אשר בתחכמוני שער מ'
 עם שירי הענקי. וראה עוד בתחכמוני שער ב' (בשיר: עורו ישני לב): הוי נודדים
 מאין מנוחה מהרו | ולנפשכם בתים ככית מועד בנו וכו' (השוה בענקי ס' כיו, קי,
 קנד); ושם שער י"ג (בשיר: לכשי יחידה עו): מכרי יקר היום וטוב מחר קני וכו'.

(1) כונתי לא היתה על מליצות בודדות ומבטאים שהם עפ"י הרב קנין המשוררים כלם,
 אבל על דרכי המליצה ותכונתה. ר"י חריוי היה אמן נפלא בשמוש לשון המקרא ובשמוש מליצות
 כה"ק לכונות שונות מכונתן העקריות, ומאמנותו במקצוע הזה לא נמצא דבר "בספר הענקי".
 ובנוגע לרוח השורר בשיריו הגה ידוע, כי חריוי מערב קדש וחול יחד, והוא מדבר פעם בכבד
 ראש ופעם בקלות ראש, פעם הוא בן העוה"ז ותענוגיו ופעם בן העוה"ב ונעמיו אשר על כן
 נפלא הדבר, כי ספר "הענקי" כלו קדש, מלא תוכחות מוסר, והמחבר כאתר הנזירים ידבר, סואס
 ובוהל בעוה"ז ובהבליו ונושא עיניו לשמים, בעוד אשר גם "הסלח" רמכ"ע הרשה לעצמו
 בתרשישו לחד שערים שלמים לשירי אהבה ולהערבות במהלל שרים ושרות ותענוגות בני
 האדם. ואולם, כסוכן טענתי זאת איננה עקרית. וכיון שיש הכרח לאמר, כי מחבר "הענקי"
 באסת הוא ר"י חריוי (כאשר נראת במה שיבוא), נשיב על השאלה ששאלתי: רוח הוא באנוש,
 ור"י חריוי מלא היה רוח נזירות ופרישות מעוה"ז בכתבו את ספרו שלפנינו וראה עוד במה שיבוא.
 (2) עוד הוסיף החכם הזה לשלוח לי קצת הערות ותגהות לגוף הספר, והקאתי אחרות
 מהן במקומן בהערותי.

(ענק סיי ליד); ועוד שם (בשיר הניל): גרשת הצדק אשר הוא בועלך | אך עם בני התאוה תתחנני (ענק סיי ליג, ניו, קעיד); ועוד שם (בשיר הניל): שדי בוכרי רב חסרים (ענק סיי אי); שער ייג (בשיר: אני חבר): לזאת אשרי אנוש יסיק רצון אל (ענק סיי מיד, קיל); שער ייד (באמצע השער): שבו לי מתוקיו כמריו (ענק סיי קמיב); שער גי (בשיר: אנוש נטע): תמול בנה דביר מוסר וכוי (ענק סיי סי, רייג). ועוד כאלה וכאלה ראיות אתי, אבל כבר ארכו הדברים יותר מדי ואין את נפשי להוסיף עליהם, כי מה שהבאתי מספיק ועל סיהו נוכל להחליט, כי מחבר, ספר הענקי הוא רי יהודה חריוו, הוא ולא אחר. ואעיר עוד, כי לסי דברי המחבר, לאיש גלה ונדר מספרדי חבר את ספרו זה בהיותו רחוק מארץ מולדתו, ובשיר קמא יש זכר לרבר שחברו בצרפת, והיה זה בדרך בעלותו ירושלימה. ואולי נבין בזה מדוע מלא. הענקי תוכחות מוסר ויראת שמים.

ועיד מלאכתי בהוצאת הספר הזה אעיר את אשר העירנתי כבר באוהים שם: בכי לא נמצאו נקודות רק במקומות בודדים ושלא בדיוק, ואני נקדתי את הספר כלו על פי חקי דקדוק הלשון וכפי צרך המשקל. לפעמים כתבתי מלה אחת מלאה או חסרה נגר המסורה, כדי להשוות את התננים (את החרוים המשוחסים) גם בכחב, ככל אשר היה לאל ירי. בהערותי קצרותי ולא הרביתי דברים ולא הארכתי בכאורים ובפרושים, כי אין זה מנוגת הספר. סמני המספר בצד השירים הוספתים אני ואינם בכי.

סראני, די אייר תרס"ח.

חרף אלאף

[אות האלף]

א. צוּרֵי בְּזֻכְרֵי רַב עֲוֹנוֹתַי
אוֹלָם בָּעֵת אֲזַכֵּר מְחִילָתְךָ
אָהִים בְּשִׁיחֵי מֵר וְגַם אָרִידִי
אֲנִיָּאָה וְעַל־מַלְכֵי וְזָמַן אָרִידִי:

ב. לְבִי עָשָׂה חֶסֶד הִכִּי מִחֵר
כִּי אֵיךְ בַּיּוֹם הַדִּין תְּהִי מוֹצֵא
תֹאכַל אֲשֶׁר הַיּוֹם¹ תְּהִי אוֹפֶה
לְשׁוֹן לְהָשִׁיב מַעֲגָה אוֹפֶה:

ג. בְּאֲזֵנֵי צַעֲקָה תִּבְלַבְּלֵנִי קוֹל
אֲנִי תָמִיד אֲעוֹרֵר הַתְּלָאוֹת
אֲנִי כָּל־מַחְשְׁבוֹת שָׂרִים אֲנִי־אִם²
וְאִם הַמָּה³ כְּמוֹ כְּנוֹת⁴ אֲנִי־אִם:

ד. אֲשׁוּבֵה־תְּשׁוּבָה לְחֵרֶם וְאוֹלָם
וְלַתּוֹר מְנוּחָה לְיוֹם הַנְּסִיעָה
עָלִי שִׁבְלֵי הַחֲטָאִים אֲנִי־פֹ⁵
אֲמַהֲרָעֲשׂוֹת טוֹב בְּעוֹד כִּי אֲנִי־פֹה:

ה. הֲאֵג לְמוֹת יוֹלְדָיו וּמִשְׁפַּחָתוֹ
אֲרַר־שָׁלוֹם נַפְשִׁי וְלֹא אֲשִׁית
לֹא אֲרַאֲנָה לָהֶם וְלֹא אֲרַאֵב
לְבִי לְשִׁבְרֵי אֶחָ וְלֹא אֲרַ־אֲבִי:

ו. תִּבְלַבְּלֵנִי מְנִי הִכִּי יוֹמִי
כִּי אֶתְּ כְּמוֹ נִגְהָ וְסַם מְוֹת
קָצַר אֲבָל הַמַּעֲשֶׂה אֲרוּךְ⁶
כְּרִיךְ אֲבָל הַבְּעָרִים אֲרוּךְ⁷:

¹ תהלים ניה נ"ג. — ² ישע"י מא ב'. — ³ בכ"י: ב"ר. — ⁴ תהלים לג י"ג. —
⁵ לא נמנעו המשוררים להשחמש לסעמים בלשון זכר לנקבה, והכונה על התלאות. —
⁶ מדרך משוררי ערב ומשוררי ישראל ההולכים בעקבותם, לכנות את כל התלאה והסעוקה
בשם ילדי זמן, בני ימים, בנות ימים וכדומה, גם המלות זמן, יום, תבל וכ"י נרדפות
אצלם בענין הזה, אף כי יש הכול דק ביניהם. — ⁷ רברים כיג כיג. — ⁸ א"ד חסר
י"ד, כדי להשוותו בכתיב אל מלת היציאה כבית שלפניו והיה חגנים שלם. — ⁹ ר"ל
המלאכה מרכה, אבות סיב מט"ז. — ¹⁰ ארו אותך; שה"ש ה' א'.

י. כָּל־יוֹם חֲטוּא אוֹסִיף וְלֹא אֶחְדַּל לַעֲנוֹת שְׁקָרִים אוֹ שְׁלַח אֶצְבָּעַי עַת יִחַשֵׁב חֲטָאֵי לְהַתְּלֹבֵן אֹתוֹ בְּשָׁנֵי יוֹם לְיוֹם אֶצְבָּעַי׃

ח. אִם אֶחְלִיק לְשׁוֹן לְאֵל אֲדַע לֹא יִכְשְׁרֶהוּ׃ חֲנֹף עֲדֵי יֵצֵא כִּי אֶחְנִיף׃ נִפְשֵׁי וְלֹה׃ אֶשְׁקֹר מִקֹּדֶר נִחְלִים אִשׁ וּמֵאֲשֶׁר־קֹדֶר׃

ז. אֲשִׁים לְכַבִּי לְהַרְף צְבָאוֹת כִּי טוֹב זְמַן וּכְלָה וְהוֹדֵר שָׁרִים חֲטָאֵי בְּחִיל יִשְׂרָאֵל׃ וְאֶפְאַיְהִם׃ יְסוּף וְאֵי עֲשֶׂרֶם וְאֶפְאַיְהִם׃

ו. אֶהְיֶה יִצְרִי יַעֲנֵנִי בְּחֶקְפוֹ וְהוּא עֲבָדִי וְשָׁמְנֵי אֲסִירוֹ לְזֹאת אֲרוּץ בְּטָרֶם בּוֹא זְמַנִּי וְעַלּוֹ מַעְלֵי שְׁכַמִּי אֲסִירוֹ׃

ה. יִצְרֵי בְּכָל־יוֹם מִחֲשָׁבוֹת לִבִּי חֲנִיא וְאִיךָ אוֹכַל אֲנִיאָה׃ אִם בְּעַלְי צֶדֶק בְּצַדִּיקְתֶּם יִנְצְלוּ יוֹם דִּין אֲנִי־אִיכָה׃

ד. בְּטוֹב תִּבְלֵ אֲנִי שְׁנָה בְּכָל־עֵת כְּשׁוֹר יִשְׁבִּים וְגִלְיָן עַל־אֲבוֹסוֹ׃ וּמִתֵּק מַעַדְגֵיךָ מְרוֹרִים וְלוֹ בְּנִתִּי לְסוֹד דְּבִשָּׁה אֲבוֹסוֹ׃

ג. הָהָה לִי בְּיוֹם אֶרְאֶה מְתֵי צֶדֶק וְהָהָה לִי בְּעֹבְדֵי מַעְלוֹת חַיִּים וְלִתְהַפְּכוֹת הַזְּמַן אֲסוֹר׃ וְלִתְהַפְּכוֹת הַזְּמַן אֲסוֹר׃

(¹) ישעיה נ"ח ט'. — (²) מלשון צבע, והסעל ממנו בירמיה י"ב ט'. — (³) במדבר ל"ה ל"ג. — (⁴) בכ"י: ולא. — (⁵) קהלת י"א ו'. — (⁶) דברים ל"ב כ"ו. — (⁷) ר"ל איה הם. — (⁸) ר"ל אסיר אותו, והמליצה עדה"כ ישעיה י' כ"ו. — (⁹) במדבר ל' ו'; בכ"י: אני אדך, שתי מלים. — (¹⁰) ישעיה א' ג'. — (¹¹) משלי כ"ז ו'. — (¹²) בראשית ט' ג'. — (¹³) שמות ג' ג'.

י" אַרְאֵה זְמַן קָנִים וּתְקַנֵּתִי אֲבָדָה בְּתוֹחֲלָתִי אֲשֶׁר אוֹחִיל
אוֹחִיל מִצּוֹא מִרְפֵּא וְלֹא אֲמַצָּא מִחֲזוֹן כִּי אִם־כָּאֵב אוֹחִיל¹ :

י"ו נִמְלֵט וְנִצֵּל מִשְׁאוֹן הַדִּין אֲבִיט לְכָל־עֵבֶר וְלֹא אֲרֹאֶה
כָּל־מִי בְּטוֹב הַמַּעֲשִׂים אֲחֹזִי חֲפְצֵי בְּכָל־אִישִׁים אֲשֶׁר אֲחֹזִי :

י"ז לְבִי בְּסִיגִים אֲמַצָּאֵה אוֹתָהּ בַּעַת
עַל־כֵּן אֲשׁוּהָ לַעֲנָה לַחֲמִי וְיִירֵי גִי אֲמַסְכְּהוּ בְּכַבִּי וְאֲנַסְכְּהוּ² :

י"ח לְמִצּוֹא כֶּסֶף אֶל־חַטָּאתִי מִנַּחַת נִיבִי אֶל־אֵל אָבִיא
וְיִחַרְד לְבִי עַל־רַב חוֹבוֹ³ כִּי אֵיכָה אֲעַלֶּה אֶל־אָבִי⁴ :

י"ח עוֹד לֹא אָהִי נִמְשָׁךְ לְהוֹד תָּבֵל וְלֹא אֲפַתַּח בְּטוֹבֶתְהִימִי חַיִּי אֲבָלִי
אֲרוּץ לְכַלּוֹת אֶת־שְׂאֵר יְמֵי בְּדַת הָאֵל וְאֶהְבְּתוּ וּבָהּ יָמִי אֲבָלִי⁵ :

י"ט לְבִי נִטָּה קֶדֶּ מִנְתִּיבֵי הַקְּטָאִים וְנִתִּיב נִכְתָּה וְאֲמוֹנָה אֲוֹרָה⁶
מִמֹּחְשָׁבֵי תַּאֲוָתֶךָ צֵא וְאִז תִּזְרַח וַיִּבְקַע בְּשַׁחַר אֲוֹרָה⁷ :

כ' לוֹלִי יְקוֹד לְבִי אֲשֶׁר וּלְחַד⁸ דְּמַעֵי בְּמִימֵי הַקּוֹם אֲנַרְךָ⁹
לְבִי חֲדַל מִרוּץ עֲשׂוֹת חַטָּא וְלִי־ הַכּוֹת בְּאֲבִי חַטָּא וְגַם־אֲנַרְךָ¹⁰ :

¹ שמות טז י"ד; בכ"י: אוחיל, מלה אחת. — ² שמות שם שם. — ³ איוב כ"ג ט"ו. — ⁴ בכ"י: מבחן. — ⁵ קהלת ב' א'; בכ"י: ואנסיבה, והחקון חקונו של ר"צ טרעלי. ראה ראביע לקהלת ב' א'. בכ"י: אמסכה בכ"י ואנסיבה, והחקון חקונו של ר"צ טרעלי. — ⁶ ב"ה בכ"י והוא נכון לפי ענינו, ובכל זאת אפשר שציל חז"ל. — ⁷ בראשית ס"ד ל"ד. — ⁸ בכ"י מקור: אכל. — ⁹ איוב כ"א י"ג (כתוב). — ¹⁰ תהלים ל"ב ח'. — ¹¹ ישעיה נ"ח ח'. — ¹² במדבר כ"ב ד'; בכ"י: ולחך (מ"א י"ח ל"ח), והוא מתנגד למשקל השיר. — ¹³ שפטים ה' כ"ה. — ¹⁴ שמות כ"א י"ח.

כא. לְבִי רָעָה כִּי יַצְרֶךָ יַצֵּר
מִמַּעֲשֵׂה אוֹיֵב לָךְ אוֹ-צָרִי
לָבֵן הָיָה צִפֵּן לְיוֹם מָחָר
הוֹנֶךָ וּבִזְבֵּל שִׂים-לָךְ אוֹצֵר:

כב. אוֹכֶה כְּתַבֵּל תִּחַשֵּׁב לְבִי לְהִתֵּי
טוֹבָה כְּעֵץ יִבְשׁוּעַת כִּי תִמְעָמָה
יֵשֵׁב וְאַתָּה כֹּה כָמוֹ אוֹרְחִי^א
אֶת-טַעֲמוֹ אֵין לוֹ פְּרִי אוֹרְחִים:

כג. אִם יִרְדְּפֵנִי חֵיל וְזָמַן אֲשִׁים
נִשְׁקִי אֲשׁוּ צִדְקִי וְכוּ אַחֲלֵשׁ^ב
צְבָאוֹת אָמַת חֵילִי וְאַגְבֵּר אֲזוֹ
צָרִי וְנִצַּחֲסָם עַל-בְּגְדֵי אוֹיִ^ג:

כד. נַפְשִׁי נָשִׂי חֲלָהָךְ הִכִּי טוֹבוֹ כָמוֹ
אוֹלָם נָטִי לָךְ מִנְתִּיב מְזוֹת וְאַךְ
תִּבְּן כְּמוֹרָה יַחֲלַף אוֹרְחַת^ד
אֶל-אֲרַחַת חַיִּים הֵינִי אוֹרְחַת:

כה. עַד-מָה יִלִּיד חֲטָאֵי יַחֲלָךְ שׁוֹכֵב וְיִרְרֵךְ
יִשְׁמַח בְּסִכְלוֹתָו לְמַעַן יֵאָרֶיךָ
דַּף אַחֲרֵי תַפְאֻתָ עַד-אָנָּה^ה
יָמִים וְלֹא יָבִין לְסוּפוֹ אָנָּה^ו:

חרת אלבא

[אות הבית]

כו. מַעַל נְתִיב הַחֲטָאִים תְּסוֹרְרוּם
וְאָמַר לְנַפְשְׁךָ מִהֲרִי לְהִרְסֵם נְתִיב
אֶל-מַחֲלָךְ אֲנִשֵּׁי אָמַת סוֹרְרָה בְּנִי
חֲטָאֵךְ וּבֵית יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּלָךְ בְּנִי^ז:

^א יצרך יציר לך יותר מאשר יצר לך אויב או צר. בכ"י: אוצר, מלה אחת. —
^ב ירמיה י"ד ח'. — ^ג שמות י"ז י"ג. — ^ד ישעיה ס"ג ג'. — ^ה שם ל' כ"ד. —
^ו זמני. — ^ז מקומי. — ^ח לשון בנין.

כ. מֵאֵס עֲשִׂיר אֲשֶׁר יְעוֹז¹ בְּעֲשָׂרוֹ וְהַגְּבוּר אֲשֶׁר יִגְבֵּר בְּחַרְבוֹ
וְעַתָּה תִּמְצָא אֲנוּשׁ יִרְאֵה אֱלֹהִים וְהוּא נִבְּוֶה חֲדָלֵי אִישִׁים בְּחַרְבוֹ:

כח. אֲשֶׁר יִבְטַח בְּתַהַפְּכוֹת זְמָנוֹ יְהִי נֹקֵשׁ וַיִּתְחַלֵּחַל בְּצִירוֹ
הִכִּי חַיִּי אֲנוּשׁ כָּרָם וְאֵדָה הִי זְמַן בָּצָר וְהָאָדָם בְּצִירוֹ²:

כט. אֲשֶׁר בָּנּוּ לְשִׁבְתָּם מִשְׁבְּנוֹת עוֹז וְסָכְלוּ כִּי לְוֹלְתָם בְּנוֹתָם³
בְּמוֹתָם שָׁכְנוּ זָרִים בְּתוֹכָם⁴ וְלֹא־חָרִים בְּנֵיהֶם גַּם בְּנוֹתָם⁵:

ל. הוֹלֵךְ בְּרֹאשׁ נִשְׂא וְרַגְלֵי תוֹפְפָה אֵיךְ לֹא תְהִי רֹאגַ עַל־יְרֵכָהּ
בְּמוֹט⁶

תִּרְפַּכְ עַל־יָסוּס רַעֲשָׂה אֶרֶץ לְצַד הַלְּחֹזִי⁷ וְאֶחָרִיתָהּ תְּהִי נִשְׂא
בְּמוֹט⁸:

לא. יִרְאֵה הָאֵל וְכוּ יִרְאֵה כֹּל שְׁמֹר תִּקְוִי וַיִּשְׁמַר־לָהּ בְּרִיתוֹ
בְּרַחֲתֵי הַיּוֹם לָהּ מְקוֹם לְשִׁבְתָּהּ וּמָחָר תִּסְתַּנֵּה בְּמִקּוֹם בְּרִיתוֹ⁹
וְאִם תֵּאֱפָה¹² לָהּ לָחֶם חֲסָדִים לְיוֹם מָחָר אֲכַלְתּוּ גַם בְּרִיתוֹ¹⁰:

לב. הוֹי תְּהוֹלֵךְ בְּנִתִּיב חֲטָאוֹ וּבְלֵי גַעַל רַגְלוֹ בְּצֶק¹¹
לְעִשׂוֹת כְּוָנִים¹⁵ לְתַאֲוָה וּכְוָתִיו¹² הֵם לְשׁוֹת בְּצֶק¹³:

¹ כיה בכי, ובניא: יעוז; ראה תהלים נ"ב ט'. — ² ישעיה נ"ג ג'. — ³ ובתחכמוני שער נ' (מלאכת השיר צד 56, קאמינקא צד 439) נוסח החרוז הראשון: יהי נבשל ויתחלחל וכי, ובחרוז השני: והמות בצירו, דבר שאין לו ענין. — ⁴ ורמיה ל"ה ט'. — ⁵ המלה הזאת חסרה בכי ולא נראה ממנה רק אות מים האחרונה, והוספתיה מדעתי. — ⁶ עדה"כ דברים כ"ח ל"ב. — ⁷ בכי: ונדל. — ⁸ תהלים ל"ח י"ז. — ⁹ ורמיה ח' ט"ז. — ¹⁰ במדבר י"ג כ"ג. — ¹¹ ר"ל בררתו לך. — ¹² בכי: ואסתאפה. — ¹³ ש"ב י"ב י"ז. — ¹⁴ דברים ח' ד'. רגל נמצא לפעמים גם בכה"ק בלשון זכר, כמו בירמיה י"ג ט"ז ועוד. — ¹⁵ ורמיה ו' י"ח. — ¹⁶ בכי: ומרות יו, והנוסח הזה אין לו פתרון. — ¹⁷ עדה"כ ו' י"ח.

16. אֶל־תִּחַשֶׁק בְּיָאִישׁ בְּתַעֲנוּגֵי זְמַן וְנִטְשׁ בְּנוֹת תַּאֲוָה וְהִתְקַמָּה בְּעַלְיָ:
שִׁית שִׁבְלָה אֲדוֹן וְשִׁימָה יִצְרָה עֶבֶד בְּתוֹךְ כְּלָא וּמִשְׁכְּרוֹ בְּעַלְיָ:

17. עֹזֵב יִקַּר מִחֵר בְּעַד תַּעֲנוּג יוֹם שְׂמוֹ אֶקְרָא בְּלִיעַל
יִשַׁח לְתַאֲוֹתָיו וְעַת כִּי אֹו־ תוּ יִקְרָאוּ אֶל־עַל בְּלִי־יַעֲלָיָ:

18. יִדָּה חֲשֹׁף עַל־יִצְרָה תְּמִיד וְכִי גִבּוֹר בְּחֶרֶב שִׁבְלָה אֵתוֹ בְּתַרְיָ
וְרִיעָה חֲבִי הָאֵל מְאֹד קָרוֹב לְכָל־ קָרֵב לְעֶבְדוֹ מִבְּשׂוֹר אֹו מִבְּתַרְיָ:

19. אֲשֶׁר אֵין־לוֹ יָפִי מַעֲשִׂים וּמַפְעֵל וְהוּא נְאוֹת כְּמַלְבוּשׁ גַּם בְּצוֹרְחָיָ
כְּעִיר שׂוֹאָה וְאֵין אָדָם בְּחֹבָה וְהִיא מַחוּץ יָפִיפְיָה בְּצוֹרְחָיָ:

20. זֶרַע וְרַע אֵמֶת בְּשֹׁרָה תְּבוּנָה לְיוֹם מִחֵר וְשִׁים חֲטָה בְּשׂוֹרְחָיָ
וְאֵם יִצְמַח שְׂמַח כִּי אֵל פְּקַדְהָ וְהִתְבַּשֶּׁר וְלָהּ מוֹצֵאת בְּשׂוֹרְחָיָ:

21. כָּל־מַחְמֵד תִּבְלַע עֵינַי בְּקֶרֶב וְכָל־ הוֹדָה וְזִיוֹ יִפְיָה בְּבָרַק עַת בְּרַק־יָ
יִינַעֲיָ בְּתוֹכָהּ אִישׁ וְלֹא יִרְגַע וְיִצֵּי־ מָא אֶל־מְקוֹר מִימָה וְיִתְנַק בְּרַק־יָ:

22. הוּי הִרְדָּף תַּעֲנוּג תִּבְלַע מִטּוֹב שְׂמֵן וּבָאֵל בּוֹעֲטֵי
כָּל־מַעֲשֵׂיָהּ הֵם עַל־סִפְרֵי־ וּיְמִין הָאֵל תְּנִיף בּוֹ־עֲטָ:

(¹) דברים כ"א י"ג. — (²) שם שם ג"י. — (³) נוסח הכ"י: ישח להאותיו ודע עת כי אותו יקראו לו על בלי יעל, והוא בלי ספק נוסח משבש, ואני נסיתי לתקנו על פי משקלו וענינו. — (⁴) בראשית ט"ז י"י. — (⁵) האל יותר קרוב לאיש הקרב אליו לעבדו מלאיש הקרב אליו בשוור או בחור לקרבן, והוא ע"ד הנה שמוע טוב מוכי וכ"י (שי"א ט"ז כ"ב). — (⁶) יחזקאל ט"ז י"א, ובדברי ר"ל צורת הפנים (נדה כ"ה ע"ב), אנשים של צורה (מ"ק פ"ג משנה א'). — (⁷) ישעיה כ"ז י"י. — (⁸) שם כ"ה כ"ה. — (⁹) ש"ב י"ח כ"ב. — (¹⁰) תהלים קמ"ד ו'. — (¹¹) בכ"י: ויינע א"ו. — (¹²) איוב ל' י"י, ובסנהדרין צ"ג: ברוק טבעו. — (¹³) דברים ל"ב ט"ז. — (¹⁴) אבות פ"ב מ"א.

מ. נִקְשַׁח בְּמַה בְּדָבָר שֶׁרָפִי אֵל וְאַךְ הִדְרָמָה בְּתַאֲוֹתָהּ בְּחִמָּה אִזּוּ בְּעִירִי
 אִיךָ יִצְרֶה תִּבְעִים וְהוּא נִמְצָא בָּךְ וּבְקַרְבְּךָ קְרוֹשׁ וְלֹא יָבֹא בְּעִירִי:

מא. אֲשֶׁר יַעֲזוּ בִּירְאֵת הָאֱלֹהִים וְכָל־טוֹב הַזְּמַן מֵאִם וּבוֹחֲלִים
 בְּשׁוֹרִי קְרוֹת וְזָמַן יִבְטַח וּבְצַר יִהְיֶה לוֹ אֵל כְּמַגִּדֵּל עֵז וּבוֹחֲלִים:

מב. כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה לְשִׁבְתּוֹ בֵּית חוֹמוֹת וְהוּא נִבְצָר בְּתוֹךְ בִּירוֹתֵי
 אִיבָה יִהְיֶה יָבֵל לְהַתְעַלֵּם מִחֵץ שְׂאוֹן הַמְּוֹתָה בִּירוֹתֵי:

מג. לִבִּי כְּטוֹב מִעֲשִׂים תִּהְיֶה נֶצֶל בְּיוֹם הַדִּין וְאִין מִפְּלֹט לְאִישׁ כִּי אִם־
 בּוֹאֵת

סוף כָּל־יִקְרַתְּ תַּבְּלֵי אֲלֵי־שִׁפְלוֹת וְסוֹף טוֹבָה יִגְוֹן נִפְשׁוֹ וְסוֹף עֲוֹהַ בְּזוֹתֵי:

מד. לְזוֹתֵי אֲשֶׁר־יִאֲנוֹשׁ יִזְרַע שְׂדֵה תֵם וְאֶת־נִפְשׁוֹ יִחַיֶּה בְּעִבּוּרֵי¹⁰
 אָמַת יִצַר אָנוֹשׁ מוֹקֵשׁ לְרַגְלוֹ וְיַעֲנֹשׁ בְּיוֹם דִּין בְּעִבּוּרוֹ:

מה. אִיךָ אֶפְתְּרָה מִצָּר בְּיוֹם מְצוֹר¹¹ וְהֵן צוּרֵי בְּיוֹם צָר־לִי לְמַגֵּן בְּעִרְיִי
 אֶתְיָךְ וְאֶתְפָּאֵר בְּאַהֲבַתּוֹ כְּמוֹ כֹּלָה אֲשֶׁר תִּגְאָה וְתִתְיָךְ בְּעִרְיִי¹²:

מו. לִבִּי הִתְרַדַּף אֶת־יִקְרַתְּ תַּבְּלֵ חֶבֶל מִה־לְךָ¹³ לְרַדַּף צֵל וְהוּא בּוֹרַח
 שֵׁם טוֹב קִנְיָה כִּי הוּא כְּבִשָׁם אִם־יִהְיֶה יָבֵשׁ וְנִשְׂרַף הַמְּצָאָה בּוֹרְרִים:

¹ בראשית מ"ה י"ג. — ² הושע י"א מ"ג. — ³ זכריה י"א ח"ג. — ⁴ ר"ל בראות;
 בכ"י: בשיר. — ⁵ ישעיה כ"ו א"ג. — ⁶ נחמיה ב" ח"ג. — ⁷ תהלים י"א ב"ג. — ⁸ ענין
 בויון, ראה ישעיה מ"ט ז"ג. — ⁹ מוסב על שלמעלה (מ"ג מ"ג), וואולי יש להסוך את סדר
 החרוזים: אמת יצר וכ"י, לזאת אשרי אנוש וכ"י. — ¹⁰ הושע ה' י"א, י"ב. — ¹¹ בכ"י:
 בננס מצד, וכ"י בניא. — ¹² תהלים י"א ב"ג. — ¹³ יחזקאל מ"ז ז"ג. — ¹⁴ כ"ה גם בגנוי
 אקססרה, ובכ"י: מלך (ראה ישע"י ג' מ"ו).

16. אַל־תִּבְטָחַהּ לְבִי עָלֶי אַהֲבַת תִּכַּל לְכַל־תִּבְעַר כְּכִירוּדִים¹⁶
 גַּם אֶת־לִבְּךָ אַל־תְּהוֶה¹⁷ מֵאֱמִין בְּצַחַק חֲבָרִים אוֹ כְּכִירוּדִים:

חרף אלנימל

[אות הנימל]

17. יִצְרָךְ בְּחָרֵב שְׂכָלָהּ הַשְּׁמַד כִּי בּוֹ תִהְיֶה מִשְׁקִיט שְׂאוֹן יָם הַיָּם
 תָּמִיד עָרִי אֲתוֹ תִהְיֶה גֵרֶשׁ תִּאֲוָה בְּעַת רִפְשׁ וְטִיט גֵרֶשׁ:

18. יָלִיד שְׂכָל הַתְּתַעֲצֵל לְסוֹפָךְ יָמֵי יְלָדוֹת הַתְּתַרְפֶּה וְתַחֲלֵשׁ¹⁸
 עֲדָה נְאוֹן לָךְ וְאוֹר גְּבוּרוֹת¹⁹ וּמַהֲרֵה תַעֲשֶׂה בְיָמֵי גְבוּרוֹת:

19. לֹו הָאֲנוּשׁ יִבִּין לְאַחֲרִיתוֹ הַיּוֹם בְּאֲנַמּוֹן²⁰ הוּא אֶכֶל מִחָר
 פֶּרֶץ בְּכִי עֵינָיו כְּנַחַל גֵּר²¹ יַעֲזֹב מְגוּרוֹתָיו²² אֲשֶׁר שָׁם גֵּר²³:

20. עַת יֵאָהֵב מִשְׂכִּיל לְהַתְּעַלֵּם וּבִזְיוֹם עֲבַד שְׂאוֹן כְּנַף הָאֵל
 יִחַשֵׁב עֲבֹדָת אֵל עֲבֹדָת גֵּן יִהְיֶה לְבָתֵּר לֹו וְעָלְיוֹ גֵּן²⁴:

21. מַה־לָּךְ אֲנוּשׁ תִּתְּאוּ פְרֵי עֵרֶן יִרְאֵת אֱלֹהִים הוּא צָרִי כָל־צִיר
 לְאֵבֶל וּמַה־תִּחַשֵׁק צָרִי גִלְעָד כִּי כָה מְשׁוֹשׁ עוֹלָם וְהוּא גִיל־עַד:

¹ איוב ט"א י"א. — ² בכ"י: לבכך אל יהי, ובניא: לכבו אל יהי, ואולי הנכון: גם את לבכי אל תהי וכי. — ³ ישעיה נ"ז כ"ג. — ⁴ תהלים ס"ה ז'; בכ"י: יאזור. — ⁵ איוב י"ד י'; בכ"י: ותחליש. — ⁶ תהלים צ"ז. — ⁷ איוב כ"ח ד'. — ⁸ בכ"י: באנמון. — ⁹ בכ"י: יע... גורותיו, והשאר ממשמש עד כי לא יוכל להקרא. מגורותיו = מגוריו, איוב י"ח י"ט. — ¹⁰ בראשית ל"ה כ"ג. — ¹¹ ר"ל יגן, וכריה ט"ז ט"ז.

- גג. אֲשֶׁר יִבְטַח בְּגִלְגַל הַזְּמַנִּים לְמִקְרַת יַחְדוֹר אַחֲזוֹר גְּלִילוֹי⁽¹⁾
וְהַשְּׁבָן גְּבוּל אֵימִים לְשַׁחַת יְהִי מִשִּׁיג גְּבוּלוֹ עִם גְּלִילוֹי⁽²⁾:
- יד. נִפְתָּה בְּתַעֲנוּגָיו הָלֹא יָבִין כִּי הַזְּמַן חָרַשׁ עָלַי גְּבַהוּאִי⁽³⁾
הַבֵּט מַלְכִים עַד-שְׂאוֹל שְׁפָלוּ הִמָּה אֲשֶׁר אֶתְמוּל לְרוֹם גְּבַהוּ:
- יז. לְבִי בִּירְאֵת אֵל הַיְוָה נִשְׂאָ כִּי הָיִיא⁽⁴⁾ כְּמוֹ מַעְלוֹת (וְאֵת גְּרָם)⁽⁵⁾
וְזָכַר הִכִּי יַד הַזְּמַן תִּשְׁחַק⁽⁶⁾ גּוֹפֶה וְלֹא תִשְׁאִיר כֶּה גְרָם⁽⁷⁾:
- יח. אֲבוֹי לְמִבְקָשִׁים בְּנוֹת תַּעֲנוּגִים וְשָׂמוּ בְנוֹת הָאֲמוּנוֹת גְּרוּשׁוֹת⁽⁸⁾
יְרוּצוֹן כְּבָרֶק לְרוּצִץ⁽⁹⁾ עֲנִיִּים (וְלִשְׁיִם עָלַי הַמְרוּדִים⁽¹⁰⁾) גְּרוּשׁוֹת⁽¹¹⁾:
- יט. יִלְדֵי זְמַן⁽¹²⁾ מֵהַדְּגַאֲמָן צוֹר מִחֶצְבֶּם לָכֵן כְּבוּ מְרָח אֶכֶל כְּעֶאֱן⁽¹³⁾ גְּעוֹ
רוּצוֹ לְעֵץ חַיִּים וְאִם-לֹא תוֹכְלוּ לְאֶכֶל צְרִי עֲדָנוּ כְּעֶלְהוֹ גְּעוֹי⁽¹⁴⁾:
- כ. הִהָה כִּי סָפוּ בְּעָלֵי אֲמוּן גַּם הַחֲסִיד כְּלִיּוֹם גְּמַר⁽¹⁵⁾
עַל-כֵּן אַרְוִץ לְעִבְדַת אֵל כִּי הוּא חֲסִיד עָלַי גְּמַר⁽¹⁶⁾:
- כא. לְבִי הִפְשֵׁט בְּגַד תַּעֲנוּג וּלְבַשׁ שֶׁק בְּמִקּוֹם גְּלִינִים⁽¹⁷⁾
כִּי מַעֲשִׂיךָ עֲצָמוּ לְכַתּוּב לוֹ יְהִיָה שַׁחַק גְּלִינִים⁽¹⁸⁾:

⁽¹⁾ רִיל גִּלְגַּל, כִּי כֵן פִּרְשׁוּ הַמְסַרְשִׁים גִּלְיִלִי כִסֶּף (אֶסְתֵּר א' ו') וּגְלִילוֹי זֶהב (שְׁהִישׁ ה' י"ד). — ⁽²⁾ רִיל גְּבוּלוֹ, כְּתַרְגוּם וּכְל גִּלְיִלוֹת שְׁלֹשָׁה (יִזְאֵל ד' ד'), תְּחוּמֵי שְׁלֹשָׁתָא. — ⁽³⁾ תְּהִלִּים קִבִּישׁ גִּי. — ⁽⁴⁾ בְּכִיִּי: הוּא. — ⁽⁵⁾ מִיב מ' י"ג (עֵיִישׁ בְּמִסְרָשִׁים). — ⁽⁶⁾ שְׁמוֹת לִי לִי. — ⁽⁷⁾ מִשְׁלִי כִּיה מִיג. — ⁽⁸⁾ וִיקְרָא כִּיה ו'. — ⁽⁹⁾ כֵּן אֲנִי מִגִּיה וְקוֹרָא עֵפִי עֵמוֹס ד' א'; וּבְכִיִּי: לְרוּשִׁישׁ (= לְרוּשֵׁשׁ), וְנִרְאָה כְּעֵינִי שֶׁהוּא נוֹסַח בְּלִחֵי נְכוּן. — ⁽¹⁰⁾ בְּכִיִּי: רוּדִים, נִגַד הַמִּשְׁקָל וְהַכּוֹנֵה. — ⁽¹¹⁾ יַחֲזִקְאֵל מִיָּה מ' (חֲסִיד וִינִי), וּכְבַד פִּרְשׁ בּוֹ ר' יוֹנָה בְּשִׁרְשׁוֹ (עֲמוּד 101): רַעוּתִיכֶם הַמְתַּרְדְּמוֹת לְכוּא עֲלֵיהֶם כְּבַל יִדָּה וִירַח וּכְבַל סִרְק וְסִרְק. — ⁽¹²⁾ רֵאָה לְמַעְלָה בְּהַעֲרִית הָאֲחַרְוֹנָה לְשִׁיר גִּי. — ⁽¹³⁾ בְּכִיִּי: כְּצוּן (בְּתְהִלִּים ח' ח': עֲזָה). — ⁽¹⁴⁾ תְּהִלִּים קְמִידָה. — ⁽¹⁵⁾ שֵׁם יִיב בִּי. — ⁽¹⁶⁾ שֵׁם נִיז גִּי. — ⁽¹⁷⁾ יִשְׁעֵי גִי כִּיג. — ⁽¹⁸⁾ שֵׁם ח' א'.

ס. אֲשֶׁר־י אָנוּשׁ בְּנֶה דְּכִיר יִשְׂרָאֵל
וְלָרֶב עֹנְוֵי יוֹלוּ עֵינָיו
(וסמוך) דְּכִירֵי יַעֲשֶׂה גְבוֹיִם
דְּמַעָה בְּנַחַל יַעֲשֶׂה גְבוֹיִם:

סא. אֲרָאָה זְמַן סְכָלִי וּמִתְגַּלְגְּלִי
אֲדָם בְּתַכְלַל כְּאֲנוּשׁ עַל־שָׁן
עַל־אִישׁ לְזֹאת אֶקְרָא שְׁמוֹ גְלְגְלִי
סָלַע וְאוֹתוֹת הַזְּמַן גְּלְגְלִי:

חרף אלדאל

[אות הדלת]

סב.
וְאֲשֶׁר דָּרְשׁוּ צוֹר בְּלַעֲרֵי
כִּי כָל־טוֹכָה מְצָאוּ דוֹרְשָׁיו
הִמָּה רַדְפֵי שְׁקָר דוֹר־שׂוֹא:

סג. אֲמַנָם בְּצוֹר אֶכְטַח וְכוּ יִגְבֶּה
אֲדַע הִכִּי יוֹצִיא כְּאוֹר צְדָקִי
לְכִי וְרַעֲיוֹנָיו אֲשֶׁר דָּלוּ
עַל־כֵּן לְרוֹם עֵינֵי לְאֵל דָּלוּ:

סד. הַסְּכָלִים צְרוֹת עָלֵי דַת־אֵל
בְּנוֹר תְּהַלּוּתָם יִגְנֹן מִי
יִקַּר בְּעֵינָיו עַד־מְאוֹד דָּמָם
אֲלוֹי בְּטוֹב תִּמְעַשִּׂים דָּמָם:

סה. אֲשֶׁר יִלְבַּשׁ לְבוּשׁ רַקְמָה וַיִּשְׁכַּב
הֲלֹא יוֹכַד בְּעֵת יַרְדֵּן שְׂאוּלָה
בְּעָרֵשׁ שָׁן וְעֵטָה פֶּן וַד־דָּרְדָּר
וְשִׁם־רַקֵּב וַיַּעֲלֶה קוֹץ וַד־דָּרְדָּר:

(¹) = סָפָן, מִיָּא ו' מִיָּן. — (²) שֵׁם שֵׁם מ'. — (³) מִיב ג' מִיָּן. — (⁴) אוֹלֵי צִיל: נְכַל, וְרִיץ מְרַעֲלֵי קוֹרָא: סַבָּב. — (⁵) = וּמִתְגַּלְגְּלִי, בְּרֵאשִׁית מִינֵי יִיח. — (⁶) יְהוֹשֻׁעַ ה' מ'. — (⁷) יִרְמִיָּה נִיָּא כִּיה. — (⁸) נִמְחַק בְּכִי. — (⁹) אוֹיב כִּיה ד'. — (¹⁰) עֲדַהִיב תְּהַלִּים לִיז ו'. כְּכִי: יוֹצִיא. — (¹¹) יִשְׁעִיה לִיחַ יִיד. — (¹²) תְּהַלִּים עֵיב יִיד. — (¹³) עֵי טוֹב מְעַשִּׂיהֶם יִגְנֹן בְּנוֹר תְּהַלּוּתָם מֵאֲלוֹי וַיִּשְׁמִיעַ דְּמַתָּה וְקוֹל (אוֹיב ד' מִיָּן), וְעַנֵּן דְּמַתָּה הִמִּיה כְּחַמִּית הַכְּנוּר. — (¹⁴) יַרְדֵּן (תְּהַלִּים פִּיד יִיא) בִּאֲהַלִּי דר (אֶסְתֵּר א' ו') וְכַל אֲבָן יִקְרֵה. — (¹⁵) הוֹשֻׁעַ י' ח'.

י. אֲבָבְתָה לְרַע פְּעֻלָּךְ יִצְרֵי עָרֵי מֶרֶב בְּכִי בַת יַעֲנָה דְּמִיתִי(1)
 לוֹ יִשְׁלָאֵל יְדֵי הַרְגָתִיךָ בְּצוּר חֶרְבִי(2) וְתֵאָוֶה מִמָּוָה דְּמִיתִי(3):

י. עָלֵי רַב עֲוֹנֵי אֲשׁוּהָ לְבָבִי לְקַרְבָּן וְנִסְכֵי אֲשׁוּ דָם וְדַמְעָה
 בְּנִעַן שְׁגִיחֵם יְקָרִים בְּעֵין אֵל בְּמִקְרִיב לְפָנָיו מְלֹאָה וְדַמְעָה(4):

סח. לְבָבִי לְחֶטְאֵךָ בָּבְתָה נְאֻ וְיִבְאֵב(5) בְּשֶׁרְךָ וְיוֹמָם וְלִיל דְּאָבְתָה(6)
 חֲבִי כְּלִי־רֵא אֵל יְהִי עֲזוֹ וְיִגְבֵר בְּאוֹיְבָיו וְתִדְוֹץ לְפָנָיו דְּאָבְתָה(7):

סס. בְּרֵאִישׁ בִּירְאֵת אֵל עֲדָה נְאֻוָּה וּבָהּ הִכְנַע גְּאוּן יָמִים(8) וְדוּשׁ הָרִים
 וְדַקִּי(9)

וּבַעַת בְּצַר תִּהְיֶה בְּטַח בְּאֵל אֲשֶׁר גִּלְגַּל שְׁחָקִים בְּיָרִיעָה שְׁם וְדַקִּי(10):

ע. לְבִי לְבַשׁ שְׂרִיזוֹן צְדָקָה מִפְּנֵי קִשְׁתַּת תְּלָאוֹת... (11) דְּוֹרְכָתָה(12)
 וְדַרְחָ לָךְ אַחַר רְצוֹן הָאֵל וְסוּר מִבְּעָלֵי רִשְׁעֵי וְחֶטְאֵי דְוֹרְכָה(13):

חרף אלהא

[אות ההא]

עא. גִּלְכָד בְּפַח הַתְּאֻוָּה שִׁבְרַת מוֹקְשֵׁךָ וּמִפַּח נִפְשֵׁךָ הִצַּל(14)
 כִּי כְּלִי־יָקָר תִּבְלַל בְּצַל לְכֹן עוֹרָה וְאֵל־תִּבְטַח בְּזֹה הִצַּל(15):

(1) תהלים קיב ז'. — (2) ערהיכ במרבר כיב כיט. — (3) ענין כריתה ואבוד מן העולם, תושע ד' הי'. — (4) שמות כיב כיה. — (5) המלה הזאת חסרה בכ"י והוספתיה עפי' איוב יד כיב. — (6) לשון דאבון. — (7) יראה וסחר, איוב מיא יג. — (8) ראה איוב ל"ח י"א, ואולי יתכן לנקד ימים. — (9) ישעיה מיא מ"ג. — (10) שם מ' כיב. — (11) מלה אחת חסרה בכ"י. — (12) ירמיה נ"א ג'; בכ"י: דרוכה. — (13) דור שלך. — (14) משלי כד י"א. — (15) מיב כ' מ'.

עב. נִפְשֵׁי דְאִי לְמַצָּא אֲשֶׁר תֵּאֱהָבִי
 לְבָן לְבָבִי אִם תִּבְקֹשׁ לִךָ דְרֹר
 וְלִי יִצְרָךְ מִהַלֵּל וְתוֹדוֹת תְּבִי⁽¹⁾
 צִוְאַרְךָ הוֹךְ עַל אֱלֹהִים תְּבִיא⁽²⁾:

עג. לוֹ הַשְּׂבִילוֹ יִלְדֵי תִבֵּל
 כָּל־אֲהָבִיָּהּ יִמְאַסֶּהָ
 דְמַעֲהָ בְּיָם הַיּוֹלוֹתָ⁽³⁾
 וְמַרְיָמָהּ הַיּוֹלוֹתָ⁽⁴⁾:

עד. אֲשֶׁרֵי תְּמִימִים דְרָכוֹ בְּנִתִּיב
 וַיִּדְרָכוֹ קִשְׁת מוֹמוֹתָם
 יִשָּׂר וְאֵתוֹ לְיָקוּם הוֹרוֹ⁽⁵⁾
 תְּמִיד וְלֵב תִּמְאַזָּה הוֹרוֹ⁽⁶⁾:

עה. בְּנֵי אִישׁ יִבְטְחוּ עַל־רֵב כְּבוֹדָם
 וְתַמַּע קָרְבָּה עִתָּם וְאַבְרוּ
 תְּבִי כְּפֶתַח וְזָמַן אֲתָם וְהוֹנָם⁽⁷⁾
 וְלֹא נִפְדּוּ בְּכָל־עֲשָׂרָם וְהוֹנָם:

עו. אַל־נָא תְּהַלֵּל אִישׁ לְפִי עֲשְׂרוּ⁽⁸⁾
 כִּי הוּן אֲנוּשׁ יִדְמָה לְאוֹר יוֹמָם
 רַק אִישׁ יִשָּׂר תִּפְעֹשִׁים תִּלָּל
 חֵישׁ וְחֵלִיפוֹ מֵאַפֵּל תִּלָּל⁽⁹⁾:

עז. רִדְף אַחֲרֵי תִבֵּל רִדְפָה
 וְהָרַם בְּנֵין תִּחְטָא וְגִבּוֹל
 כִּי בְּמַצְרָף יִקַּר וְחָב
 חֵיל יִצְרָךְ גַּם אֲתוֹ תְּשִׁיג⁽¹⁰⁾
 צִדְקָה בְּנִוָּה יִשָּׂר תְּשִׁיג⁽¹¹⁾
 בְּצִרְפָּה אַךְ יִשָּׂרָף תְּשִׁיג⁽¹²⁾:

עח. בְּן־אִישׁ דְּעָה כִּי אֲמָךְ תִּבֵּל וְחֵישׁ תְּשׁוּב וְגַם תִּשְׁכַּח בְּחִיק הַוְרָתָהּ⁽¹³⁾
 לְבָן קִנְיָה תִּכְמָתָהּ וּמִצְוֹתָהּ שְׁמֹר תִּצְלַח בְּעַת תִּפְעֹשָׁה אֲשֶׁר הַוְרָתָהּ⁽¹⁴⁾:

(1) רוח גי טיו. — (2) ירמיה יז יח. — (3) ישעיה טח כיא. — (4) בכיי: כי אוהביה. ואין לו ענין. — (5) איכה א ח'. — (6) שׂא יב כג. — (7) שם כז לז. — (8) דברים כג יז. — (9) עדה יב ירמיה ט' כיא. — (10) בכיי: ה לל. — (11) שמות טז ט. — (12) דברים יט יד; בכיי: הסיר. — (13) ישעיה א' כג. — (14) שהישיג די. — (15) מיב יב ג.

ע. אל יפת לבך אם זמן וחליק
 בַּמָּוֶה אֲנָשִׁים חֹשְׁבוּ לַהֲיוֹת⁽¹⁾
 לְשׁוֹן וּשְׁמֹן רֹאשָׁךְ יָנִי⁽²⁾
 אֲדָה מַחֲשֹׁבוֹתֶם הַזְּמַן יָנִיא⁽³⁾ :

ז. לַצָּבָא עַל־עִיר מֵאַוֲתִיקָה
 וְעָרָךְ קָרַב עִמָּוָה עָרֵי תַמָּן
 צְבָאוֹת גְּדוּרֵי שְׂבָלֶךָ הָעִירִי⁽⁴⁾
 לָךְ יָד וְתַבְקַע לָךְ הָעִירִי⁽⁵⁾ :

א. לְבִבְךָ בְּבֵרִית הָבָא וּבְאֶסְרִי⁽⁶⁾
 וְעַד־מָתִי תְּחִי גַעְצָל וּגְחָלָשׁ
 אֶסֶר אֹתוֹ וְהִשְׁבִּיעוּ וְהוֹאֵל⁽⁷⁾
 אֲזַרְכֶּם כְּמוֹ גְבוּר וְהוֹאֵל⁽⁸⁾ :

תרף אלואו

[אות הויו]

ב. לָךְ צוּרֵי יְחִידַתִּי תֵּאוּה
 הַיּוֹה עֲזוּרָה וּמְשַׁנְבֵּה בְּיוֹם פֶּד
 וְתִרְדָּף אַחֲרַי הַפְּצָנָךְ וְתִרְוֹץ
 מְלִיךָ גֵּלַת זֶהֱב הַגּוֹף וְתִרְוֹץ⁽⁹⁾ :

ג. אֵלֵהִי מִמָּוֶה אִיךָ⁽¹⁰⁾ אֲעֵלִים סוּד
 וְעֲשִׂיתָ אֲרוֹן הַגּוֹף וּבִזְתֵּב
 וְאַתָּה רֹאֵה עֲלַמִּי וְהַצְפֵּה⁽¹¹⁾
 גְּשָׁמָה הַעֲשִׂיתָהּ⁽¹²⁾ וְהַצְפֵּה⁽¹³⁾ :

ד. בְּנֵי תִבְל זְמַן בְּגֵר יִבְלֵם
 תִּמְל הַיּוֹ עַל־יָשָׁבְמוֹ וְהַיּוֹם
 לְמַעַן כִּי אֲבִיהֶם הוּא וְהוֹרָם⁽¹⁴⁾
 הַקִּיָּמָם לֹו לְמַטְרָה וְהוֹרָם⁽¹⁵⁾ :

(1) תהלים קמ"א ה' (ויג שם יניא). — (2) כ"י: כמא. — (3) כסה מבני אדם חשבו להיות לאנשים, רמי המעלה (עי' אבות סיב מ"ה), אבל הזמן הסר אח עצתם וקלקל את מחשבתם. כן ניל לפרש את הנוסח שלפנינו. — (4) כ"י: אף. — (5) במדבר ל' ט; בכ"י: הניא. — (6) תהלים ל"ה כ"ג. — (7) ערי תחן (העיר) לך יד; ירמיה נ' ט"ז ובכ"י. — (8) סיב כ"ה ד' (ירמ' נ"ב ו'). — (9) כ"י: ובאסור. — (10) לשון שבועה, שיא י"ד כ"ד. — (11) שפמים יט ו'. — (12) קהלת י"ב ו'. — (13) כ"י: אך. — (14) חבקוק ב' א'. — (15) כ"ה בכ"י, והכונה: העמידה אותה. ואולי טוב יותר לקרוא: העמידה. — (16) שמות כ"ה י"א. והנה הגוף משכן הנשמה ולא היא משכנו, אבל ר"ל כי הנשמה תאציל מהודה על הגוף. — (17) בראשית מט כ"ז. — (18) שיא כ"י ל"ג.

פח. בְּנֵי מָוֶת וּמִן יַחֲשֹׁף קָלוֹנָם
וּנְפֹשָׁם מְכָרוּ לְשֹׂאֵל בְּחַטָּאִים
הָכִי בָאוּ בְצֹל בְּשֶׁת וְחָסוּ⁽¹⁾
וְלֹא חָמְלוּ עָלֵי הוֹדָם⁽²⁾ וְחָסוּ⁽³⁾ :

יט. אָנוּשׁ יַחֲשֵׁב הָכִי כְמִרְעָה
וְיִשְׁבַּח חֲסֵדֵי אֵל שְׂיִצְרוּ
וְאֵךְ הוּא בָהּ כְּשׁוֹר אָבוּס וּפְרָה
וּמִנְדָּבַת יְמִינוּ צֶץ וּפְרָה⁽⁴⁾ :

יט. אֲשֶׁר קָצוּ בְעֵבְדוֹת⁽⁵⁾ הָאֱלֹהִים
לְרַגְלָם חָפְרוּ שׁוֹחָה וְשַׁחַת
וְלַהֲיוֹת אֲהָבוּ חֲפָצִים וְרָצוּ⁽⁶⁾
וּנְפְלוּ בָהּ בְּעַת הִלְכוֹ וְרָצוּ⁽⁷⁾ :

סח. אָנוּשׁ יַחֲשֵׁב הָכִי נִפְשׁוֹ לְמִקְנֵה
וְאֲמָנָם הִיא כְּפִקְדוֹן⁽⁸⁾ וּמְחָר
וְכִי אֲתָה בְּעוֹ לָקַח וְשָׁבָה⁽⁹⁾
תְּהִי חוֹרֶת לְמִפְקִידָה וְשָׁבָה⁽¹⁰⁾ :

סס. אֲדָמָה הִיא כִּיבֹשָׁה וּמָוֶת
וְחַבֵּל נְאֻלְמַת אֲדָמָה⁽¹¹⁾ בְּלִירְפָה
כְּנַחַל יַעֲבֹר־בּוֹ אִישׁ וְשָׁחָה⁽¹²⁾
פְּלֵאוֹת תַּעֲנֶה־לָּנוּ וְשָׁחָה⁽¹³⁾ :

צ. אֲתָה נִקְשׁ בְּנֵי אָדָם סְכָלָה⁽¹⁴⁾
וַיִּבְנֶה הָאָנוּשׁ בְּתִים וַיְבוֹשׁ⁽¹⁵⁾
וְאֲשָׁרָה לוֹ תְּהִי יִדְעָה וּבְנָה⁽¹⁶⁾
כְּרַנַּע מֵאֲשֶׁר יִנַּע וּבְנָה⁽¹⁷⁾ :

צא. שְׂדֵי מְאֹד רַמְתָּ וְגִבּוֹרִים
אוֹלָם יִרְאִיךָ שְׁלֹוִים כִּי
מִפְחָדֶיךָ יִרְהוּ וַיַּחֲוֹגוּ⁽¹⁸⁾
כֶּךְ יִשְׁמְחוּ יוֹם יוֹם וַיַּחֲוֹגוּ⁽¹⁹⁾ :

⁽¹⁾ צמניה גי ייב; ישעיה לז ג. — ⁽²⁾ כיי: הורם. — ⁽³⁾ ירמיה יג יד. —
⁽⁴⁾ בראשית ח' יג. — ⁽⁵⁾ כיי: בעבדת. — ⁽⁶⁾ ריל: אהבו ורצו שיהיה חסדם וחאותם
חבוא להם. בכיי: אוהבי חסדם, ואין לו ענין. — ⁽⁷⁾ שיא ח' יא. — ⁽⁸⁾ ירמיה מ"א
יד. — ⁽⁹⁾ כיי: בסקרונ. — ⁽¹⁰⁾ ויקרא כ"ב י"ג. — ⁽¹¹⁾ ישעיה כ"ה י"א. — ⁽¹²⁾ כיי:
נאלאמתך! — ⁽¹³⁾ איוב י"ב ח'. — ⁽¹⁴⁾ כיי: ככלה. — ⁽¹⁵⁾ לשון בינה. — ⁽¹⁶⁾ הטלה
הואת חסרה בכיי והוספתיה טרעתי. — ⁽¹⁷⁾ לשון בנין. — ⁽¹⁸⁾ תהלים ק"ז כ"ז. —
⁽¹⁹⁾ שמות ה' א'.

יג. אֱלֹהֵי עַל־שָׁמַךְ אֶסְבֵּל מִצּוֹקִים וְעַל־דָּתְךָ אֲנִי נִגַּשׁ וְנִעְנֶה־י
 וְאָדַע כִּי בָּעַת אֶקְרָא בְּכָל־לֵב לְךָ מִחֵר אֱהִי נִעְזָר וְנִעְנֶה־י:

חרף אלזין

[אות הזין]

יד. בְּעוֹלָם זֶה זָרַע זָרַע צָדִיקָה וְהָיָה קֶצֶר בְּעוֹלָם בָּא אֱלֹמוֹת
 וְיָמִי טַהוֹר זָרַק בּוֹ עֵת זָרַע
 אֲשֶׁר תִּלְאֶה לְנִשְׂאָם עַל־זָרַע:

יז. בְּנֵי תַבַּל עֲדָנִים תֹּאכִילִם וּבִסּוּף תִּחְשַׁף לָהֶם קְלוּנָה
 וְיִינְקוּ בְּהַ שְׂרִי" בת הַזְמוּרָה־י
 וְגַם תִּשְׁלַח לְאַפִּם הַזְמוּרָה־י:

יח. עוֹרָה אֲנִישׁ מָרָם לְעוֹלָמָךְ וְזָכַר יְקוֹד תִּתְּתָה אֲשֶׁר יִבְעַר
 תִּסַּע וְקַח צִידָה בְּעוֹלָם זֶה
 מֵאִשׁ עֲדֵי תֹאמַר כְּסִינִי" זֶה־י:

יט. לֹא יוֹעִיל לְכַנִּי אִישׁ קָרְבָּן כִּי אֵין חֶפֶץ לְאֵל"י בְּלִתִּי
 גַּם גָּסָךְ וּלְבוֹנָה זָכָה־י
 לֵב נִשְׁבֵּר עִם גִּפְשׁ זָכָה־י:

כ. דָּדֵשׁ רְצוֹן אֵל יִמְאַסֶּה תַבַּל אֶךְ עֲזָבִי אֵל גִּתְנוּ הַזֶּנֶם
 גַּם יִחְשַׁב אֶתְהָ בְּשִׁית זֹנָה־י
 תִּמְדֵּד בְּמוֹ יֵין וּבִזְוָנָה־י:

(1) ישעיה נ"ג ו'. — (2) יחזקאל י"ד ז'. — (3) כ"י: ומה. — (4) כ"י: שדה. —
 (5) רבנים י"ג כ"ג. — (6) יחזקאל ח' י"ג. — (7) כ"י: כסיני. — (8) המורה באצבע על
 שפטים ה' ה' (תהלים ס"ח י') לא יצא ירי חוכתו. מלת זה בחרונו שלפנינו עומדת
 במקום השם והכונה: הדבר הזה, ר"ל היקוד, הוא כסיני אשר יבער שם הסנה ואיננו
 אכל (שמות סרשה ג'), וההבדל בין זהו בחרונו אי ובין זהו בחרונו בי הוא רק סאר. —
 (9) שמות ל" ליד. — (10) כ"י: לא. — (11) נקיה מן החטא. — (12) בוגרה, משלי
 י' י'. — (13) יואל ד' ב'.

צח. כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר קָנָה אֶתְּוֹה מִשְׁדֵּה יִשְׂרָוּ וְכוּ וְרַע אֶמֶת וְרַע
 יִצְלַח וְעַת כִּי יִחְשְׁכוּ אֹרִים לְפָנָי יִמְצָאָה צְדָקוּ כְּאוֹר וְרַע(1):

צט. תִּבְלֵ מִשְׁבֶּרֶת בְּנֵי אָדָם הַכִּי דְמַתָּה בְּיַד הָאֱלֹהִים כֹּסֵם וְהַכִּי
 יוֹם דִּין הַלֵּא הוּא אֶל-בְּנֵי הַלֵּד בְּמוֹ מִצְרָף אֱלֹהִים כֶּסֶף וְכוֹר לְוְהַכִּי(2):

ק. וְשִׂמַח אֲנֹשׁ עַת יִחְוֶה בְּנֵיו סְבִיר בּוֹתִיו וְעַת יִרְבֶּה כְּחֹלִי(3) יָם וְרַע
 וְבַעַת יִשְׁבֵּל הַזְּמַן אֶתְּוֹ אֲנִי אֶמַר מְשׁוֹשׁ(4) בְּנִים בְּעוֹלָם וְהַרְעָה:

קא. אִישִׁים בְּרַב חֶטָּא טְמָאוּ נַפְשָׁם וַיִּנְחֲלוּ(5) מוֹמָם אֱלֹהִים וְרַעִים
 יִדְמוּ לְאִישׁ לוֹ בַת קֹדֶשֶׁת וּמִדָּ כְּרָה לְכֹן נִכְבֵּר וְאֶל-וְרַעִים(6):

חרף אלהא

[אות החית]

קב. בְּן-אִישׁ חֲלַק עוֹלָמָה(7) עִם יוֹצְרָה חֲצִיו תְּנָה לְאֵל וְלָהּ הַחֲצִי(8)
 טָרָם יְקִימָה לוֹ לְמַטְרָה זְמַן בְּגֵד וְתַמְנוֹת יְהִי הַחֲצִי:

(1) תהלים צ"ז י"א. — (2) ירמיה נ"א ז' (פרש בו רבנו יונה בשרשיו: היין הוקח הצליל המזהיר). — (3) משלי י"ז ג', כ"ז כ"א. — (4) איוב כ"ט י"ח. — (5) אם ימותו בני אומר, כי רק לעמלו נולדו והשמחה ששמה בהם היתה עדי רגע, וכעת הוא רואה, כי הדבר אשר חשבו למשוש באמת רע הוא. כן נראה לי לפרש את החרון קשה ההבנה. ואולי יש לסתרו עפ"י איוב ח"י"ט, כ"ז — (6) במדבר ל"ד י"ז. — (7) = עם זר. — (8) ב"י: על סך. — (9) ראה פסחים ס"ח ע"ב, ביצה ט"ז ע"ב.

קד. אִמֶת זָכָה לְטוֹב הָאֵל וְעִזּוֹ
וְלַעֲרֹף אֶל־מַעֲזוֹן הָאוֹר הַנִּגְפָה
אֲשֶׁר נִפְשׁוּ תְמִימָה גַם חֲסִידָה⁽¹⁾
בְּנַפְשִׁים בְּבִגְדֵי הַחֲסִידָה⁽²⁾ :

קד. טוֹב מְלִיגָם פְּאוֹתָהּ רַק
כִּי אִזּוֹ בְּמַחְנוֹת רִדְפֵי צֶדֶק
קִצְפָה וְלִהְיוֹת גַּעְלָהּ חֲלוּץ⁽³⁾
תִּעָבֵר בְּיַרְדֵּן דִּינָהּ חֲלוּץ⁽⁴⁾ :

קה. כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִבִּיר יַגּוֹן חֶבֶל
יַדַּע הִכִּי אֵין לְאֲנוּשׁ תִּקְוָה
גַּם תַּחֲלָאִים בָּהּ זְמַן חֲלָהּ⁽⁵⁾
רַק עַת פָּנֵי צוֹר יִצְרוּ חֲלָהּ⁽⁶⁾ :

קי. הוּי כִּי יִצְרֵי גַחַשׁ נִשְׁתֶּה
נִפְשׁ מִשְׁבָּלֶת אֲשֶׁרֶה אִם
אֲתִי גַם תִּפְאוֹתֵי חֲתָהּ⁽⁷⁾
יֵשׁ לָהּ יִתְרוֹן עַל־הַחֲתָהּ⁽⁸⁾
יוֹם הַאֲסָפִי אֶל־הַחֲתָהּ⁽⁹⁾ :

קי. אִמֶת חֶבֶל כְּמוֹ גִּנְהָ וְאָדָם
וְנִשְׂאָר⁽¹¹⁾ בְּאֲנוּשׁ חֲטָאוֹ כְּמוֹתוֹ
בְּעֵץ פְּרִיָה וּפְגִיָה חֲנֻטִים⁽¹⁰⁾
וּמַה־יִּזְעֵל הָיוֹת מִן־הַחֲנֻטִים⁽¹²⁾ :

קי. מִבִּיר יִקָּר חֶבֶל יִמָּאן לְהִר־
כִּי יֵשׁ לְשׁוֹט הַמְּוֹתָהּ מִכָּה
יֹוֹת רֵאשִׁי⁽¹¹⁾ וַיֹּאמֶר לֹא־אָהִי חֲבֵשׁ⁽¹¹⁾
לֹא יִמָּצְאוּ לָהּ בְּזִמְן חֲבֵשׁ⁽¹²⁾ :

(1) נקבה ממלת חסיד. — (2) זכריה ה' ט'. — (3) ראה דברים כ"ה ה' — י"א. — (4) כמדבר ל"ב כ"א. — (5) דברים כ"ט כ"א. — (6) דהיב ליג י"ב. — (7) חיה רעה מחיתו טרף. — (8) חיה בכלל, כנגוד אל אדם המעלה. — (9) חיה = חיים (יחזקאל א' כ', כ"א, והנסמך ממנו כ"ט בכתיב), והכונה: יום תאספי לאור באור החיים. ובכ"י נמצא מאס ס' ת' תאסס'י, והח' הישר באדם הפרוש' קולי באונכסורד הגיה וקרא: מאסס'י, וזה וזה לא יחכן לדעתו, וע"כ הגהתי כמיש בפנים. — (10) שה"ש ב' י"ג; בכ"י: הם חנוטים. — (11) בכ"י: וישאר (וישאר? הקל נמצא רק פעם אחת בשיא ט"ז י"א). — (12) בראשית ג' ג'. — (13) בכ"י: ראש בה. — (14) ישעיה ג' ז'. — (15) ראה הושע ו' א'.

קט. יְחִידָתִי סְעֵי מִבֵּית עֹנִים וּבִגְנוֹת מִחֲנֵה צֶדֶק חֲנִי-נְאִי.
 חֲבִי אִזּוּ תִמְצָאִי חֶסֶד בְּעֵין אֵל בָּעֵת לֹא תִמְצָאִי מֵאִישׁ חֲנִינְהָ׃

קי. בְּיָן אִישׁ בִּגְנָה בֵּית לַיּוֹם מִחֶרֶךְ לָהּ אִוְלָם בְּטוֹב הַפְּעֻשִׁים אֲתוּ חֲנוּךְ׃
 גַּם נִפְשָׁךְ נִהַל בְּמוֹסְרָךְ לְאֵט כִּי הוּא בְּמוֹז נֶעַר וְלָבָן לָהּ חֲנוּךְ׃

קיא. טוֹב לָךְ הָיִית בּוֹדֵד בְּעֵי מִדְּבָר מִלְּהִיוֹת לָךְ בְּזִמּוֹן חֶבֶר
 כִּי כָל-בְּנֵי אִישִׁים נְחָשִׁים לֹא יוֹעִילָךְ בָּם חֲבָרֵי חֶבֶר׃

קיב. בְּנֵד תִּבְלֵ אַחֶהָ כּוֹסוֹת מְלֹאוֹת וְעַל-כָּל-תְּיֻקּוֹם לְשִׁתּוֹת חֲמָתָם׃
 וְהִימִים כְּאֲבָרִים פְּרוּצִים׃ וְאִין מִי יַעֲמֵד לִפְנֵי חֲמָתָם׃

קיג. אֲשֶׁרֵי אָדָם יִתְאַזְרֵ-עוֹ גַּם לְלֶחֶם׃ עִם יִצְרוּ חֲרָץ׃
 גַּם כְּבָרִיָּהּ יִשְׁאֵג עַד-כִּי כָּלֵב לְשׁוֹן לֹא חֲרָץ׃

קיד. הַדָּר עוֹלָם כְּמוֹ זַעַר וְאִישִׁים בָּעֵת מוֹתָם כְּמוֹ עֲצִים חֲטָבִים׃
 וְחִישָׁר כְּעָרֵשׁ אֶל-בְּעֻלּוֹ וְבוֹ יִשְׁכַּב בְּמַרְבְּדִים חֲטָבִים׃

חרף אלטא

[אות הטיח]

קטו. כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִטְבֵּל בְּמֵי תַאֲוָה גּוֹפּוֹ הֲלֹא טָמֵא בָּעֵת טוֹבֵלוֹ
 וְאֲשֶׁר בְּעוֹלָם זֶה לְחֲטָא גּוֹלֵד לֹא מֵת בְּיוֹם לְדָתוֹ יְהִי טוֹב-לוֹ׃

(¹) משרש חנה. — (²) ירמיה מין ייג. — (³) דברים כ' ה'. — (⁴) משלי כ"ב ו'. —
 (⁵) דברים י"ח י"א; תהלים נ"ח ו'. — (⁶) איוב ו' ד'. — (⁷) כ"ה כ"ב, ואשר שהוא כענין
 מחסרצים בשיא כ"ה י'; הרבים מן השם פְּרִיץ (ישעיה ל"ה ט': פְּרִיץ חִיּוֹת) הוא קטוץ,
 פְּרִיָּצִים (ירמיה ו' י"א), ולא יאבה בו המשקל. — (⁸) דברים ט' י"ט. — (⁹) כ"י: ילחום. —
 (¹⁰) מ"א כ' ט'; גור אָטָר ללחום עם יצרו. — (¹¹) שמות י"א ו'; יהושע י' כ"א. —
 (¹²) דברים כ"ט י' (חהלים קס"ד י"ב). — (¹³) משלי ו' ט"ז.

קטו. עורו בני איש אל-ת־אֲחֶרוּ מֵעַדְרָה כָּל-חַטָּא אֲכַל תַּחֲתָיו עֲצֵי יִשְׂרָאֵל
(טעו.)

כי יצַרְכֶם לְמִשְׁךְ לְבַבְכֶם אֲחֶרָיו יֹאמֶר אֵלֵיכֶם מִנְתִּיב צַדִּיק טַעו.:

קיו. יִשְׁמַח אֲנוּשׁ בְּרֵאוֹת עֲרוּגוֹת. בֵּן צָצוּ וְשָׁמַשׁ תִּנְתָּה טָלָה.
יְדָמָה. בְּהַתְּחַבֵּר וְזָמַן אֵלָיו כִּי אָבִיב אֲשֶׁר נִחְבְּרָה. אֵלֵי-טָלָה.:

קיז. כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר הִחֲזִיק נְתִיב מוֹסֵר טוֹב עִם אֲנָשִׁים הוּא וְכֵן טוֹב עִם
הָאֵל, וְלֹא יְדָמָה לְחַטָּאִים גְּדֹר־מִים פְּעָלָם. . . . טוֹבָעִים:

קיח. אִישִׁים בְּמִשְׁאֵוֹת חַטָּא עֲמוּסִים הֵם הִכִּי אַתֶּם בְּגִי יוֹם בְּכַעֲרִים
(טענו.)

שִׁלְפוּ תְּרַבּוֹת אֲחֶרֵי תַמְאוֹת עַד-יִכְבְּשׁוּ אַתֶּם וְנִפְשֶׁם טַעְנו.:

חרף אליא

[אות היוד]

קי. נִפְשׁ כְּסִיל דְּמָתָה בְּהִמָּה מְצָאָה מְרַעָה וְתִדְרֵשׁ אֲחֶרֵי כָּל-יָרֵק.¹¹
אֲשֶׁרֵי אֲשֶׁר יִטְהַר וְתַבְל יַחֲשֵׁב נְדָה וְעֵלְיָהּ בְּכָל-עֵת יָרֵק.¹²:

(¹ צווי משרש נמצ; בכי: נמעו. — ² צווי משרש טעה, יחוקאל יג יי. — ³ כיי: ערונגת. — ⁴ מול טלה, וכונת המשורר על חרש ניסן. ואף כי בחרתי בקצור בהערותי מלה, לא אמנע בכל זאת מלהביא פה את אשר שר רמביע (חרשיש צר 35) בענין הוזה: רעי שתינו כי הסתיו עבר גם מחלצות זקן וזמן פשט אכן בהזל שמש במלה סות נער עלי-עמק והר פשט:

(⁵ מלת יר מה חסרה בכי והוספתיה מרעתי. — ⁶ כיה בכי, ובתניך לא נמצא השרש הוזה בבנין נפעל. — ⁷ ישעיה סיה כיה. — ⁸ מלה אחת חסרה בכי. — ⁹ בראשית מיה יי. — ¹⁰ ישעיה יד יי. — ¹¹ דברים יא יי; בכי: ירוק. — ¹² במדבר יב יד; בכי גם פה: ירוק.

קכא. עֹרָה לְכַבֵּי וְחֹלֵשׁ צְבָאוֹת עֹזֶן נָעַר וְהֵבֵם שׁוֹק בְּאֶף עַל־יָרֵךְ (1)
 וּבִטַח וְאֶל־תִּירָא לְחִיל הַפְּאוֹת וְאִם יִגְבֵר וְלִבְךָ יִצְרָךְ אֶל־יָרֵךְ (2):

קכב. אֲשֶׁר־י אֲשֶׁר בָּנָה בְּשֹׁחַק מַעֲלוֹת וּבִיד פְּעֻלוֹתָיו עֲלִיּוֹתָיו יִקְרֵי (3)
 כִּי־כָל־מִבְּקֵשׁיוֹ יִצְרֵם בְּפֹה נְעִיר מוֹת הַעֲנִיק לָהֶם וּמַה־נַּעֲשֶׂה יִקְרֵי (4):

קכג. הַבֵּשׂ רוּם בְּרָקֵב יִבְלֶה (5) גַּם כּוֹכְבֵיהֶם יַעֲדֵרוּן (6)
 אֶף הַהָרִים יִבְלוּ וּבְמַעַר דָּר בְּלִיּוֹן יַעֲדֵרוּן (7):

קכד. כָּל־תִּירָא יִצְרוֹ טָרֵם מוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת יִשָּׂר יְרוּץ (8)
 פְּשֻׁתָּה כְּהָה לֹא יִכְבֶּה (9) גַּם קָנָה רְצוּץ עוֹד לֹא יְרוּץ (10):

קכה. אֵמֶת וְזָכָה לִזְנוֹ (10) עוֹלָם וְנִמְלֵט אֲשֶׁר הָאֵל בִּירְאָתוֹ יִרְחוּ (11)
 הַכִּי יִצְוֹר עַל־יַעֲרִיר (12) הַפְּאוֹתוֹ לְבִקְעָנָה כְּהַבְּקַע יִרְחוּ (13):

קכו. אִישׁ לִבֵּב יִשְׁפִּיל הַפְּאוֹתוֹ עַד־עָפָר וּבִיִּצְרוֹ יִקוּט (14)
 יֹשִׁים עַל־אֵל מִבְּטַחוֹ לֹא עַל־נִבְרָא כִּי כִסְלוֹ יִקוּט (15):

קכז. אֵמֶת חֲטָא אִישׁ לְרַגְלָיו הוּא כְּגוּמָץ וּבְלִיּוֹם יַד עֹנֵנוּ יִקְבְּנוּ (16)
 וְאִם וְזָכָה הַכִּי וְזָכָה לְשֵׁם טוֹב אֲשֶׁר פִּי הָאֱלֹהִים יִקְבְּנוּ (17):

קכח. אִם יִרְבֶּה אִישׁ חֲטָאֹת כָּל־יּוֹם עַל־שִׁכְמוֹ יוֹם דִּין וְשָׂאֵם (18)
 כִּי חֲטָאוֹ וּבְעִיר בְּעַצְמוֹ אִשׁ לֹא תִכְבֶּה עַד־יִשָּׂאֵם (19):

(1) שססים טיו חי. — (2) הסעיל משרש רכך. — (3) תהלים קיד ג. — (4) אסתר
 וי ג. — (5) איוב יג כיה. — (6) ישעיה מי כיו. — (7) שם וי כיה. — (8) כיי: תכבה. —
 (9) ישעיה סיב ג, די. — (10) כיי: לא. — (11) ישעיה יא ג. — (12) כיי: על עיר. —
 (13) יהושע פרשה ו. — (14) תהלים ציה י. — (15) איוב חי יד. — (16) סיב ייב. —
 (17) ישעיה סיב כ. — (18) איוב ליא ליו (tragen). — (19) ויקרא הי א (büßen).

קכב. רַעֲלָךְ יִלֵּד עֶקֶר תְּכִי אִתָּהּ
לִבְנֵי חֹק עַל-תַּאֲוָה תִּכְבֹּשׁ
בְּצַל וּבְעֵלָם יִצְרִיחַ⁽¹⁾
אִתָּךְ וְעַל-יִצְרַח יִצְרָה⁽²⁾:

קל. אִתָּהּ גְּדוּל וְקָרוֹב יוֹם אֲדָנָי
לְזֹאת אֲשֶׁר־יֵאָנוּשׁ יִרְעִיב לִכְבוֹ
לְכָל-יְדוּיִבִי וְאִתּוֹ מִי יִכְלָל⁽³⁾
וְאִת־נַפְשׁוֹ בְּפֶתַח-חֹסֶד יִכְלָל⁽⁴⁾:

קלא. מִה־לְאֵנוּשׁ יִצְבֹּד כְּחֹל הַיָּם
לֹא טוֹב לְאִישׁ כִּי אִם-בְּיַרְאֵת אֵל
עֶשֶׂר וְהוּא מְחַר כְּעוֹף יַעוֹף
כִּהַּ שִׁחְרוּ וְזָרַח וּבָהּ יַעוֹף⁽⁵⁾:

קלב. תִּבְלֵ בָּיָם גְּדוּל וְאִישִׁים תוֹךְ אֲנִי
אֵךְ הַיָּמָן כְּתֹאֵם יִשְׁלַח אֵשׁ בְּסִיר
תָּרוּץ כְּבָרְק כָּסִי וְלֹא יִבְיִנוּ⁽⁶⁾
רוֹחַם אֲזוּי טָרָם אֲשֶׁר יִבְיִנוּ⁽⁷⁾:

קלג. יִדְאֵג אֲנוּשׁ עֶקֶר עֲדֵי יוֹלֵד
וְשִׂאוֹל יִבְלֵ⁽⁸⁾ וְרַעַו וַיְהִרֵם אֶת־
בָּנִים עָלָי תִּבְלֵ וַיִּבְנֶה⁽⁹⁾
בֵּיתוֹ בְּעֵת יִכּוֹן וַיִּבְנֶה⁽¹⁰⁾:

קלד. הַבֵּט שָׂרֵי תִבְלֵ גָאוֹ
אֵךְ הַיָּמִים בְּנִינָם הוֹד־
לְעֹלֹת לְזָבֵל וַיְהִרְסוּ⁽¹¹⁾
רִידוֹ לְשִׂאוֹל וַיְהִרְסוּ⁽¹²⁾:

קלה. אֲשֶׁר יִשָּׂר וְנֶאֱמָנוּ פְּעֻלָּיו
יְהִי מְחַר בְּגַן הָאֵל כְּפַעַץ עַל־
וּבְלִשׁוֹנוֹ וְנִיבּוֹ לֹא יִכּוֹב⁽¹³⁾
מְקוֹר יוֹבֵל לְעוֹלָם לֹא יִכּוֹב⁽¹⁴⁾:

(1) אויב יזו זי. — (2) דברים כי ייט. — (3) כי: זרים. — (4) מלאכי גי בי. —
(5) בראשית גי כיא. — (6) ריל יערב ויחשך, מלשון סעוף צוקה (ישעיה ח' כ"ב), ארץ
עפחה כמו אסל (אויב י' כ"ב), שנחלקו בהם המדקדקים אם הם מנדי עין או מנחי עיני. —
(7) ריל עמהם; ואלה דיואן רייה כרך א', הערות צד 94 וצד 193. — (8) אויב ט' ייא. —
(9) ויגישו, ההלים גיח י'. — (10) בראשית טז' בי. — (11) כי: וכל (קרי: יכל?). —
(12) אויב יב' יד. — (13) שמות ייט כיא, כיד. — (14) משלי יד' אי. — (15) שם שם ה';
ההלים עיח לז. — (16) ישעיה גיח ייא.

חרף אלכאף

[אות הקף]

קלוי. שדרי אני ממעשים ערום
אנא בצלך עבדך בטה⁽¹⁾
לעד במרבץ טוב רעה אתי כי אתך ברעה ואני בטה:

קלוי. קהה כי עוני קפפו אתי
אחר היותי בזמן כנסים⁽²⁾
אלי ראה כי נסתרה דרכי⁽³⁾
שובה ונרחי עבדך כנסים⁽⁴⁾:

קלוי. עורו בני ישר ונשובת ונם
נשא לכבנו אלי-כפים⁽⁵⁾
אל-אל אשר נעלם והוא נגלה ונעב ירפכ⁽⁶⁾ ונסתה אור עלי-כפים⁽⁷⁾:

קלוי. בן-איש זכר כי יצרך אויב
אך על-לכבך בארי כרע⁽⁸⁾
ופחד ליום יהיה לכל מקרה
אחר⁽⁹⁾ ותשוב יחלף כרע:

קמ. עונות נבלוך נפשי ונהפך
יקרך בוז והם שמוך פראי⁽¹⁰⁾
לואת אכבה וירו רב בשרי⁽¹¹⁾
עדי מרב רוזני יבך-ראי:

קמא. יראת אלהים שים מנורת אך
שכלך כפרח שים ונם כפתר⁽¹²⁾
כי הון אנוש הבל ולא ישנה
נצת כנף יונה ולא כפתר⁽¹³⁾
לבן ירא קרות זמן טרם
ספים יהי מרעיש ונד כפתר⁽¹⁴⁾
ואשר בצרפת יהיה מעריב
משכים ותראהו באי כפתר⁽¹⁵⁾:

(1) ראה ישעיה ג'א. מ. — (2) שם ל' י"ז. — (3) ערה"כ שם מ' ב"ז. — (4) ערה"כ תהלים קמ"ז ב'. — (5) ראה איכה ג' מ', מ"א. — (6) ראה ישעיה י"ט א'; תהלים ק"ד ג'. — (7) ערה"כ איוב ל"ז ל"ב. — (8) ראה במדבר כ"ד מ'. — (9) קהלת ט' ג'. — (10) ראה נחום ג' ו'. — (11) ראה ישעיה י"ז ד'. — (12) שמות כ"ה ל"ג ועוד בכ"מ. — (13) ויקרא י"ב ו'. — (14) ערה"כ עמוס ט' א'. — (15) ירמיה מ"ז ד'.

קמב. חשב טוב הזמן פָּרַע וַיְהִיוּ מִתְקִיו נְחֻשְׁבִים לָךְ כְּמָרְיוֹ (1)
 וְחֻשְׁבִי (2) הַזְּמַן כְּדָלִי וַיְהִיוּ בְּעֵינֶיךָ נְחָלִי טוֹבוֹ כְּמָרְיוֹ (3)
 הָבִי אִישׁוֹ בְּתַעַר הַשְּׂכִינָה וְנִלְחִי (4) וְהַשְׂבִּית אֶת־כְּמָרְיוֹ (5):

קמג. לְבִי עֲבַדַת תַּאֲוֶה תִרְחַק כִּי יוֹם לְיוֹם תִּבְבִּיד בְּצַר כְּבָלִי (6)
 וְחָשַׁב נִדְרָתָהּ כְּשִׁפְלוּתָהּ וְכָבוֹד יִקָּר עֲוֹה חֹשֵׁב כְּבָלִי (7):

קמד. אֲנֹשׁ עַד־אֵן תִּרְדֹּף תַּאֲוֶתָהּ וְתִנּוּעַ בְּנוּעַ בְּכִבְרָהּ (8)
 וְנִפְשׁ נִטְמָאָה תִחְשַׁב כְּזֹכֶתָ (9) וְהַחֲטָאתָ (10) תְּהִי חֹשֵׁב כְּבָרָתָ (11):

קמה. עַת אֲזַכְּרָה חֲטָאֵי דְמַעֵי יוֹלֹ עַד־אֲחֻשֵׁב מִי הִבְכִי בְנֵהָר כְּבָרָ (12)
 אַתְּ אֲרַעֲתָ כִּי אֵינְךָ מוֹלֵ (13) חֲטָא כְּמוֹ צַדִּיק וְלֹא תִנְמוֹל אֲנֹשׁ חֲנֹף כְּבָרָ (14):

קמז. אֲשֶׁר צִדְקַת אֱלֹהֵיוֹ לֹו יֶאֱרַשׁ בְּטוֹב מַעֲשִׂים תְּהִי לוֹ חִישׁ כְּבוֹשָׁה (15)
 וְהַסְּבֵל יִחְשַׁב הַצִּדְקָה כְּחֶרֶף לֹו וְהַתְּקוּהַ כְּבוֹשָׁה (16):

קמח. לְבָשִׁי יַחֲדַתִּי לְבוֹשׁ תַּסְוַעְדִּי יִשְׂרָ וְעֵינֶיךָ (17) בְּעֵנֹה כְּחָלִי (18)
 וְתַנִּי מְעִילֶךָ אֶתְכַת הָאֵל וְיִר־ אֶתֹו תַנִּי עַל־צִנְרָךְ כְּחָלִי (19):

קמט. מִמְּוֹתָהּ גִּנְרָה וְתוֹךְ עַל שְׂבָלֶךָ יִצְרָךְ כְּבִשׁ (20)
 לֹא נִשְׂאָה פָּנִים אֲבָל תַּאֲבִיד לְעוֹ פָּנִים כְּבִשׁ (21):

(1) ראה במדבר ה' כ"ד, כ"ז. — (2) בכ"י: וחשוב. — (3) עדה"כ ישעיה מ' ט"ז. — (4) שם
 ז' כ"י. בכ"י: בתער. — (5) עדה"כ מ"ב כ"ג ה'. — (6) תהלים ק"ה י"ח. — (7) לשון שחת
 בלי (ישעיה ל"ח י"ז). — (8) עמוס מ' ט"ז. — (9) בכ"י: כזבה. — (10) יחזקאל י"ח ד' כ';
 בכ"י: והחוטאת. — (11) תהלים י"ט ט"ז. — (12) יחזקאל א' א'. — (13) בכ"י: גדול. —
 (14) איוב י"א ד'. — (15) אסתר ז' ח'. — (16) כמו בושח. — (17) בכ"י: ועיניך. —
 (18) יחזקאל כ"ג מ'. — (19) משלי כ"ה י"ב. — (20) אסתר ז' ח', וכאבות סיד מ"א: הכובש את
 יצרו. — (21) אבות ס"ה מ"ב ל"ט הנוסח הנכון, ויג' שם: וכש' ש' פנים.

חרף אללאם

[אות הלמד]

קמט. הווי לנפשות החטאות כי לא ידעו ערר לוינתן.⁽¹⁾
 לו חקמו לבשו שק בערי וחבלים שמו לוינתן.⁽²⁾
 עולם הים אך הם דניו ולבלעם מות לוינתן.⁽³⁾

קי. במומי מעשי תכל פלאים וקצרו להנות בהם לשונות
 אשר תרחיק נפשות החסירות) ותתחבר לזרות גם לשונות.⁽⁴⁾

קיב. עולם גוה צרות הכי אין בו שלנה לויצא בו ולא לבא.⁽⁵⁾
 רק הוא כמו יער והם) שכניו. עצים ותפנות כמו לבת.⁽⁶⁾

קיג. כן ראיש בתבל את כאיש כלוא בכלוא ובידי יצרה לחוץ.⁽⁷⁾
 אתה בתוך מסגר⁽⁸⁾ בעודה חי אבן במותה תצאה לחוץ.⁽⁹⁾

קיד. בילך היות שבו במחשה פאזה ובאור אדני⁽¹⁰⁾ כן אנוש קומה לך.⁽¹¹⁾
 ורדך רצון האל תכי מפל-תבר תבל וטובתה תלא הוא טוב לך.⁽¹²⁾

קיה. יחידתי בני ארמן לשבתך בבר תמור וגבעת תלבוכה.⁽¹³⁾
 והרסי בית חטאים כי גמול טוב להרסת ותגמול רע לבנה.⁽¹⁴⁾

(¹) איוב ג' ח'. — (²) לשון לוי'ת חן, משלי א' ט'; ד' ט'. — (³) ישעיה כ"ז א'. —
 (⁴) בכ"י: החסירות. — (⁵) משלי כ"ד כ"א. — (⁶) זכריה ח' י'; דהיב ט"ו ה' (ואולי ציל
 שלום ת' שלוה). — (⁷) והם' ליתר חוק, ואולי ציל: והן (= והנה). — (⁸) לשון
 לכת אש (שמות ג' ב'); בכ"י: לבא. — (⁹) ענין לחץ ורחק (שמות ג' ט'). — (¹⁰) בכ"י:
 מסגרה. — (¹¹) תהלים מ"א ז'. — (¹²) בכ"י: ובאומר. — (¹³) ישעיה ב' ה'; לך = לכה
 (במדבר כ"ג י"ג); בכ"י: לכה. — (¹⁴) ש"א א' ח'. — (¹⁵) שהיש די ו'. — (¹⁶) לשון בנין.

קני- שְׁמֵרָה נְתִיב הָאֵל וְאֲשָׁרֵי אִישׁ מֵעַל נְתִיב צוּר וְצָרוּ לֹא לְזֹ(1)
 יוֹכֵה בְּמַעְמַד דִּין וְיָמִי וְיָמִי יוֹכֵה בְּיוֹם הַפְּעֻמָּר הַלְזֹ(2):

קני- אָמַת נִפְשׁ אֲשֶׁר תִּפְשֹׁט לְבוֹשׁ חָטָא הַדָּר יִצְרָה תְּהִי יוֹסֵדִין לְבוֹשָׁה
 וְנִפְשׁ חָטָאָה תַּחֲשֵׁף קְלוֹנָה(3) וְתַהֲוֶה אֹז לְרֵאִיָּה לְבוֹשָׁה(4):

קני- הֵעֵת אֲשֶׁר תִּאֲנֹתָ תִרְעַב לֶפֶת רִשְׁעֵי עֶצֶר אֲתָה וּפֶת יִשְׂרָאֵל לְחֶם(5)
 וְזָכַר יִקְדֵּה פֶת אֲשֶׁר לוֹ דְּלָקָה אֲשׁוּ בְּשִׁלְגֵי הַר שְׁנִיר נִהַפֵּךְ לְחֶם(6)
 וְקָנַת לָךְ שֵׁם טוֹב הַכִּי יִתְרוֹן לְאַנְיָ שִׁי שֵׁם עֲלֵי־בִלְתֹּי(7) כְּמוֹ בֵּין שֵׁם
 לְחֶם(8):

קני- יֵלֵד סְבָלוֹת הַתְּשֻׁבָּה חֲסָדֵי אֵל וְנִשׁ לָךְ פֶּה תִּהְלֹתֶיךָ לְתַנּוֹת(9)
 בְּכַת־עַל־חָטָאָה וְהִנֵּה לְכַת־ עֲנֵה רַע וְתַהֲוֶה אַח לְתַנּוֹת(10):

חרף אלמים

[אות המים]

קני- חֲצִי זָמַן בְּגַד מְרוֹקִים הֵם וּבְלָב בְּנֵי אִישִׁים מְרוֹקִיהֶם(11)
 יִתְעַדְנּוּ כּוֹ הַנִּפְשׁוֹת אַךְ מִוֹת לְמַק יַהֲפֵךְ מְרוֹקִיהֶם(12):

קני- אָמַת אֲשֶׁרֵי אָנּוּשׁ יִשְׁלוּ בִּירְאֵל גְּעִים מַעֲשִׂים חֲקָקִים עַל מְגֻלָּה(13)
 וְאַךְ בְּכַאֲרֵי(14) נַעַם בְּגֵן אֵל תְּהִי יַד הַסְּלִיחָה לוֹ מְגֻלָּה(15):

(1) לשון אל ילוז, משלי ג' כ"א. — (2) שפטים ו' כ"ב. — (3) ירמיה י"ג כ"ו.
 (4) יחזקאל ו' י"ח. — (5) משלי ד' י"ז. — (6) תהלים ל"ט ד'. — (7) עלי אנשים בלתי
 שם; ואולי צ"ל: בלתי. — (8) בראשית ה' ל"ב. — (9) שפטים ה' י"א. — (10) איוב ל' כ"ט;
 מלאכי א' ג'. — (11) מרוקי החצים, החצים המרוקים, ירמיה מ"ז ד'. — (12) אסתר ב' י"ב.
 וראה ישעיה ג' כ"ד. — (13) מגלת ספר. — (14) משבש ולא אוכל לחקנה, וראה ס"י ק"צ.
 — (15) געלמה ממני כונח.

קסא. שְׁרִיוֹן יִקָּר אִם תִּעֲטִי נַפְשִׁי. עַת הוֹמֵן יִהְיֶה בְּחֵץ מוֹרְדִי.

(ג.)

קסב. בֶּן־אִישׁ לְמַתִּי תִּהְיֶה מִשְׂאֵי נַפְשֶׁךָ וְעֵינֶיךָ תִּהְיֶי מֵעֲלִים. וּבְגִי (י) זְמַן רָצִים לְהַשְׁפִּיל כָּל־גָּאוֹן וּמוֹרִידִים וְלֹא מֵעֲלִים (ג):

קסג. הִרְדְּעוּ שְׂכְנֵי הַיּוֹבֵל מְלוֹכָה הִבִּי מִחֵר יִהְיֶי שְׂכְנֵם מְעֵרוֹת וּבְתִיבָם לִזְרֹר יִהְיֶי וּקְדוֹת זְמַן יִהְיֶי יְסוּדֵיהֶם מְעֵרוֹת (ג):

קסד. בֶּן־אִישׁ רָדַף שְׂכֵלְךָ וְהִחְזִק־בּוֹ כִּי אֵל שְׁלַחְדוֹ לָךְ מִחֵהָ (ג) אַךְ יִצְרָךְ נִגַּע יִנְגַּע־הוּ נֶפֶשׁ וְרַע מַעֲשָׂיו מִחֵהָ (ג):

קסה. נַפֶּשׁ בְּתַעֲנוּגֵי זְמַן תְּגִיל יוֹם דִּין תִּהְיֶי מְרָה מֵעֲלָפֶת (ג) וְאֲשֶׁר רָצוֹן אֵל בִּקְשָׁה תִשְׁכֵּן מִיָּרָה בְּסִפְרִים מֵעֲלָפֶת (ג):

קסו. סָבְלוּ מְאֹד הַנְּתַנִּים חֲלָקֶם מִתּוֹמָן קוֹל תִּחַ וְקוֹל מְחוֹל (ג) לֹו הִיָּתָה חֲכָמַת בְּנֵי מְחוֹל (ג):

קסז. מִצּוֹמוֹת הוֹמֵן חֲלָפוֹת וּבְאוֹת וְחַיִּים תִּחְזָה שָׂרִים בְּאַרְמֵן (ג) וְעַת יִכְלוּ אֲזֵי הַפֶּה מְחֵלוֹת (ג) וּמִחֵר יִהְיֶי שְׂכְנֵים מְחֵלוֹת (ג):

(1) מורה אוחך, שיא ליא גי (דהיא יי גי). (2) חרוון אחד חסר. — (3) משלי כח כז. — (4) ממשמש בכי. — (5) לשון חכמים בעז דף כז ריש ע"ב: אבל המינין וכי מורידין ולא מעלין. — (6) חבקים גי ייג (תהלים קל"ז ז). — (7) בראשית מ"ה ה'. — (8) מכה, לשון ומחית בשר חי (ויקרא יג י'), מחית המבוה (שב שם כ"ד). — (9) ישעיי גיא כ'. — (10) שהיש ה' י"ד. — (11) תהלים קי"ד. — (12) מיא ה' י"א. תי בסכלותם נראה שציל בסכלותם. — (13) מחילות מחדש, ירמ"י כ"ה כ"ט. — (14) כ"י: באנמון. — (15) ישעיה ב' י"ט.

וְאֵעֹב אֶרֶץ מְגוּרֹתַי⁽¹⁾
וְהָיָה מְנוּסֵי יוֹם מְגוּרֹתַי⁽²⁾ :

קסח. יְהִי אַחֲרֵיכֶם רִדְפָה נַפְשִׁי
אֲנִי הָיִיתִי עֲזָרִי⁽³⁾ בְּגִלּוֹתַי

קסס. עוֹלָם כְּמוֹ מַעֲבָר לְיַלְדֵי יוֹם
וְאֲשֶׁר בְּמַטּוֹת פִּזוֹ הַמּוֹל שָׁכְבוּ

קע. יתְעַדְנּוּ אִישִׁים בְּטוֹב תְּהַלֵּךְ
יִדְמוּ כְּמוֹ טוֹרִים בְּתַבְּסֵם יָד

קעא. מְרִדְף תִּעֲנוּג תְּהַלֵּךְ אֶתְהִי לּוֹ
אֲשֶׁר יִינַע וְלֹא יִרְעַע בְּרִדְפוֹ
וְלוֹ יִשְׁכִּיל יְהִי מִמְעִיט חֲפָצָיו

קעב. נַפְשׁוֹת בְּרִים⁽¹¹⁾ טָהָרוּ מִחֲטָא
אֵךְ נַפְשׁוֹת חֲטָאִים נִכְשָׁלִים
וּבְשָׁמֶן יִשְׂרָאֵל מְשַׁחְתָּם⁽¹²⁾
יַעַן כִּי בָהֶם מְשַׁחְתָּם⁽¹³⁾ :

קעג. אִם תִּתְּלָאוֹת יִהְיֶה פִּי⁽¹⁴⁾ אֶתְךָ
דַּע כִּי בְיַד יִשְׂרָאֵל רַפּוֹאֶתְךָ
גַּם תִּיגֻנְגִים לְבָבְךָ מִחֲלִים⁽¹⁵⁾
וּבְשִׁבְלֶךָ חֲלִינֶךָ תִּהְיֶה מִחֲלִים⁽¹⁶⁾ :

(1) לשון ארץ מגוריהם (בראשית ל"ו). — (2) בכ"י: עזר. — (3) תהלים ל"ד ה'. —
(4) במדבר ל"א ל"ח. ל"ט. מ'. הכונה על המכס המורם מאת עובדי המעברה. — (5) מכסה
שלהם. — (6) איוב כ"א כ"ד. — (7) מוחק אותם, ישעיה מ"ג כ"ה. — (8) ארון. —
(9) יחוקאל כ"א י"א. — (10) ישעיה מ"ג מ"ג. — (11) בכ"י: כדים. — (12) שמות מ"ג מ"ג. —
(13) ויקרא כ"ב כ"ה. — (14) כן בכ"י, ואולי צ"ל ירדסו. — (15) מיכה ו' י"ג. —
(16) ישעיה ל"ח מ"ג.

קעט. אישיים דעו בי הזמן קצרי לזאת רוצו ולעשות טוב וישר מהרו⁽⁶⁾
 ובעת⁽⁷⁾ כסילים בפת-כסילות ארשו לכם⁽⁸⁾ בנות צדק לנשים מהרו⁽⁹⁾:

קעט. העיר שחרים⁽¹⁰⁾ לעבדת אל טרם שאול אתה יהי מעיר⁽¹¹⁾
 אל-תכתחה בזמן אשר ישמיד כל-חי ושריד יאביד מעיר⁽¹²⁾:

קעט. רדף וזמן בנר דעה כי הוא כמו אהב ואף בצר באויב מגנה⁽¹³⁾
 לכן רדף אחר אלהיה אשר מטוב גמולותיו עמרת מגנה⁽¹⁴⁾:

קעט. נפש יקרה⁽¹⁵⁾ אחריהך בקשי פן-יהיה דיגה כדין מורדת⁽¹⁶⁾
 אל-תרדפי תבל מבבל געמך את-פעלי מעלה והיא מורדת⁽¹⁷⁾:

חרף אלנון

[אות הנון]

קעט. ראוי לכל-משביל להכניע לבו ועם יצרו⁽¹⁸⁾ יהי נוכח⁽¹⁹⁾
 ובעת בסתר יחשב לעשות עון ישנה יצרו נוכח⁽²⁰⁾:

קעט. קול הזמן יעביר חבי מקרה חטא כמו מקרה אנוש נקיא⁽²¹⁾
 גם הארצות יקראו אל-שכר גיהם המונכם מחרת נקיא⁽²²⁾:

(1) אבות סיב טטין. — (2) בראשית מ"ה ט'. — (3) בכ"י: ובנות. — (4) שם: לבם. — (5) שמות כ"ב ט"ו. — (6) תהלים נ"ז ט', ק"ח נ"ז. — (7) ישע"י י"ג י"ז. — (8) במדבר כ"ד י"ט. — (9) בראשית י"ד כ"ז. — (10) משלי ד' ט'. — (11) בכ"י: יקר גס-ש. — (12) היוצאת בלא כחוכה (כחוכות דף סיג ע"א). — (13) לשון ירמיה. — (14) בכ"י: יוצרו. — (15) איוב כ"ג ז'. — (16) שמות כ"ז ל"ה ועוד (וככל מקום חסר וי"ו). — (17) יזאל ד' י"ט. יונה א' י"ד; בכ"י: נקי. ראה קהלת ט' כ"ז. — (18) ויקרא י"ח כ"ה. ביח; כ"ז ב"ב.

- קפ. אַמְנָם עֲבַרְתָּ הָאֱלֹהִים הוּא
הוּא לְאֲנוּשׁ מָעוּז בְּיוֹם יֵאבֵד
מִסְעָד וּמְעוֹז לְאֲנוּשׁ נוֹפֵלִי:
כָּל־חַי וְיִצְתַק צוֹר וְהָר נוֹפֵלִי:⁸
- קפא. גְּרוּץ לְהִלָּחֵם בְּצִבְאוֹת חֲטָא
עַל תַּאוֹת נַעַר נְהוּ מִשְׁבִּית
כִּי הִנְשָׁמוֹת כְּאֲדָמוֹתִי מִלְּ-
תָמִיד וְאֶל־נִחְדָּל עֲדֵי גִירָם:⁹
מְנוּיִי וְנִסִּיר מִמְּלָכוֹת גִּירָם:¹⁰
או קוֹץ וּמַעֲשֵׂה הָאֲמֹת גִּירָם:¹¹
- קסב. כַּמָּה יִפְתַּנִּי זְמַן בְּכָלִי
גְּזוֹר וְנִגְעַשׂ עָלַי מְדוּד־
זֵין וּפֶת שְׁקָר וְטוֹב גְּזוֹר:¹²
תִּינוּיִי וּבִדְבַר אֲשֶׁר גְּזוֹר:¹³
- קסג. נִפְשׁוֹת חֲסִידִים פָּרְקוּ גְּזֵמֵי עֲדֵי
כִּי נִבְדְּלוּ מִחֲטָאִים וַיְהִיו
תָּבֵל וְעֲדָיָה מְעַלְיָהֶם נִצְלוּ:¹⁴
אֱלֹהֵי לְדָרְאוֹן וְאֱלֹהֵי נִצְלוּ:¹⁵
- קסד. אֶל־מִי בְּיוֹם הַדִּין נְהוּ בְּדָחִים
אֵין טוֹב לְבַד לְרוּץ לְמַגְדֵּל עוֹיִי:¹⁶
מִצָּר וּמִחֲסָנֵי כְּמִי נְשׁוּיִים:¹⁷
הָאֵל וְשָׁמָּה נְהִיָה גָסִים:
- קסה. צִצִּי חֲסִדִים לָךְ אֲרַח גַּם הַתִּ-
בָּם תִּמְצָאָה טַעַם וְתִתְעַדָּן
עַנְג בְּבִשְׁמֵיהֶם:¹⁸ וְטוֹב נִרְדָּם:¹⁹
כִּי הֵם יַחֲיוּ לֵב אֲנוּשׁ נִרְדָּם:²⁰
- קסו. רַבַּת צָרְרוּנִי:²¹ בְּגֵי יָמַי
צוּרֵי חֲמַל עַל־דָּל וְיוֹם דִּינָךְ
גַּם צָרְרוּ אֹתִי כְּמוֹ נִבְלָם:²²
אֶל־גָּא יְהִי שָׁב מִמְּקֵה נִבְלָם:²³

(1) חסר ויין בכל המקרא. — (2) אויב ייד יח. — (3) משרש ידה, במדבר כיא לי. —
(4) בכי: מני. — (5) ניר ממלכה, מיא ייא ליו. — (6) ריל כשרות מלאים קוצים. — (7) ירמיה די גי;
הושע יי יב. — (8) בראשית כיה ט. — (9) ריל סרה כנגד מדה. — (10) שמות יח ייא
ועיי סוטה דף ייא עיא: בקרורה שבשלו בה נתבשלון. — (11) שמות ליב ב, ליג וי. —
(12) ירמיה וי יי. ראה דינאל יב ב. — (13) בכי: נסים. — (14) משלי יח יי. — (15) בכי:
בבשמהם. — (16) שהיש אי יב. — (17) שפטים די כיא. — (18) תהלים קכט א. —
(19) במדבר כיה יח. בכי: כמו ת' כמו. — (20) תהלים עיד כיא.

קפז. אם אֶסְבֹּלָה מְצוּקִי אֶמְנָה בִּי רִיבִי וּמִשְׁפָּטִי לֹאֵל נִנְעֵי) יִרְפָּא נִנְעֵי) מוֹמֵן אֶבְרָהֶל עַל־פְּנֵי יְהִי כָל־רִיב וְכָל־נִנְעֵי):

קפח. אֶנְוֹשׁ וְנִנְאָה בְּרַב עֲשָׂרוֹ) וְיִרְאָה לְחֶבְרֵת) אֶתְבִּיבֵי כָל־בֵּית נִכְתָּה) וְיוֹם שִׁבְרוּ מְזוּרֵי לֹא יִרְפָּא) מְזוּרֵי) רִפְאָה וְצָרִיז עִם נִכְאָתָה) (10):

קפט. מִיִּרְתַּת שְׁשׁוּנֵי עַל־עוֹנֵי חֶרְבָה וּבְרַב יְגוֹנֹתֵי כְּמִדְּבַר נִצְתָה) (11) עַל־י שְׁאָרֵית רַחֲמֵי אֵל חֶפְפוֹ עֲתָה) (12) חֲמָתוֹ בִּיכְמוֹ אֲשֶׁן־נִצְתָה) (13):

קצ. אֲשֶׁר יִזְכּוּ רְאוּתֵי) נַעַם כְּבוֹד אֵל בְּבֵיתוֹ הֵם פְּקִידִים גְּאֻמָּנִים וּכְתָחוֹן) (14) פָּתָה יְהִי לָהֶם בְּיוֹם דִּין בְּיוֹם הַסִּיר שְׁפֵת) (15) כָּל־גְּאֻמָּנִים) (16):

קצא. קָרוֹב רְצוֹן הָאֵל לְכָל־דָּרְשׁוֹי נָרוּץ) (17) לְחִשְׁגוֹ וְגַם נְחוּשׁ) (18) מָרַם כְּבוֹד מְוֹת בְּשָׁרְנוֹ יֹאכֵל) (19) וְאֵלּוֹ יִהְיֶה נְחוּשׁ) (20):

קצב. אֲשֶׁר רָוֹן בְּיַיִן מֵאֹנָה לְשִׁכְרָה יִקּוּ) (21) טוֹב וּמִתְמוֹל הַגְּזוּרִים) (22) וְהַמְּוֹת יַעֲלֵל אֶת־חֲמוֹנָם כֶּסֶלְסֵלוֹת) (23) וְיִלְקֹט הַגְּזוּרִים) (24):

קצג. אֲשֶׁר נִפְתָּהוּ בְּתַעֲנוּג הַזְּמָנִים וְצוּף טַעֲמָם וְיִשְׁתָּהוּ יַיִן נְסִיכָם) (25) שְׂאוּל יִרְדּוּ וְשִׁכְבוּ) (26) רֹאשׁ וְזָנְבֵי) (27) וְהַשְׁפּוּתָה בְּוֹיִם עִם נְסִיכָם) (28):

(¹ בכ״י: מוצק. — ² ירמיה נ״א ט׳. — ³ בכ״י: ירסה ננע. — ⁴ דברים כ״א ה׳. — ⁵ עדה״כ תהלים נ״ב ט׳. — ⁶ בכ״י: לחרבות. — ⁷ מיכ ב׳ יג; ישעיה ל״ט ב׳. — ⁸ בכ״י: ירסה. — ⁹ לשון רסואה. — ¹⁰ בראשית ל״ז כ״ה. מ״ג י״א. — ¹¹ ירמ׳ ט׳ י״א. — ¹² בכ״י: עלי. — ¹³ מיכ ב״ב יג. — ¹⁴ בכ״י: יזכור אות. — ¹⁵ מ״ש שׁט״ש בכ״י. — ¹⁶ איוב י״ב ב׳. — ¹⁷ בכ״י: ורוץ. — ¹⁸ שׁ״א כ׳ ל״ח. — ¹⁹ עדה״כ איוב י״ח יג; בכ״י: יאכיל. — ²⁰ איוב ו׳ יב. — ²¹ כ״ה בכ״י, ואלוי צ״ל וכו׳. — ²² עמוס ב׳ יב. — ²³ ירמיה ו׳ ט׳. — ²⁴ ויקרא כ״ה י״א. — ²⁵ דברים ל״ב ל״ח. — ²⁶ בכ״י: ונשכבו. — ²⁷ ישעיה ט׳ יג; י״ט ט״ג. — ²⁸ יהושע יג כ״א. בכ״י: נסכים.

קצו. עֹרָה חֲצוֹת לַיַּל עֲמַד מוֹל אֵל עַד לְבָהּ נִגְדוּ יְהִי נִשְׁפָּה⁽¹⁾
 וּבָעַת מְאוּרִים יִחְשְׁבוּ יַחַד הָאֵר⁽²⁾ בְּטוֹב הַמַּעֲשִׂים נִשְׁפָּה⁽³⁾ :

קצח. מִה־תִּפְצְרוּ בְּזִמְן לְהִתְיַשֵּׁר וְאִיךָ יִהְיֶה חֲבֵרָרוֹת לְעוֹלָם נִמְרִי⁽⁴⁾
 לְבָן מְתִי סוּדֵי לְבוּי⁽⁵⁾ עַד נַחֲלִיךָ אֲבָד בְּעַמְרִי⁽⁶⁾ גַם בְּטוֹב רַע נִמְרִי⁽⁷⁾ :

קצו. תַּעֲבֹד⁽⁷⁾ בְּתוֹךְ יָמִים וְתִרְבֶּה בְּנֵי דָרִים וְלֹא תִשְׁלִים לְאֵל נִדְרֶךָ⁽⁸⁾ •
 מִה־תַּעֲשֶׂה בְּהִיוֹת כְּטִיט חוֹצוֹת גּוֹפֶךָ וּבְעַפְרִי יְהִי נִדְרֶךָ⁽⁹⁾ :

קצו. עֵינֵי לְחִטָּאתִי בָּבו תִּמְיֹד וּכְמַעֲנֵן נַחֲלִי בְּכִי נִבְעוּ⁽¹⁰⁾ -
 רְגֹזוּ לְיוֹם בּוֹ מַעֲשִׂי⁽¹¹⁾ כָּל־אִישׁ נִגְלוּ וּמִצְפְּנָיו לְאֵל נִבְעוּ⁽¹²⁾ :

קצח. אָדָם לְאוֹי יוֹלֵד⁽¹³⁾ וְגַם נִקְרָא כִּי הוּא לְקִרוֹת הַזִּמְן נִקְרָה⁽¹⁴⁾
 מִחַר יְדֵי מוֹת יְבִיאוּהוּ⁽¹⁵⁾ בְּנִקְיֹק סַעִיף סַלַע וְגַם נִקְרָה⁽¹⁶⁾ :

קצט. כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר לָבוֹ בְּחוֹד תַּבְּל יִחְשַׁק וּפִיָּה יִהְיֶה נִשְׁק -
 נִפְשׁוּ יְהִי הַרְג בְּלִי שְׁלַח רַק מֵאֲתוֹת הוּא כְּלִי נִשְׁקִי⁽¹⁷⁾ :

⁽¹⁾ איכה ב' י"ט. — ⁽²⁾ בכ"י: האיר. — ⁽³⁾ גשף שלך. — ⁽⁴⁾ ירמי י"ג כ"ג. —
⁽⁵⁾ גראה שציל תכו או תכו. — ⁽⁶⁾ עולם אבר בעולם עטר. — ⁽⁷⁾ ויקרא כ"ו י"י. —
⁽⁸⁾ מששמש בכ"י. — ⁽⁹⁾ איוב כ"ב כ"ג. — ⁽¹⁰⁾ נפעל משרש דרך. — ⁽¹¹⁾ משלי
 י"ח ד'. — ⁽¹²⁾ בכ"י: מעשה. — ⁽¹³⁾ עברי' מסוק ו'. — ⁽¹⁴⁾ ערה"כ איוב ה' ז'. —
⁽¹⁵⁾ שמות נ' י"ח. — ⁽¹⁶⁾ בכ"י: יביאהו. — ⁽¹⁷⁾ ישע"י כ"י כ"א. — ⁽¹⁸⁾ לשון נשקי
 קשת, והיא יב"כ.

י. נִפְשֵׁי בְּגוֹף הוֹדָה מֵאַסֵּר יִשְׁבֶּת תִּפְתִּי בְרוּחַ לִיק... (נִשְׁבַּת) :
 גוֹפֶה בְּעִיר נִשְׁבַּת בְּיוֹם אֶחָד אֲכַל מִחֵר תְּהִי חֲרָבָה בְּלִי נִשְׁבַּת :

יא. עַד-אֵן נְהִי יַרְדִּים שְׂאוֹל מָטָה אָבֵן וְלִמְרוֹם (הִיָּקָר נָעַל) :
 יִכְפַּח לְשִׁכְנָיו שְׁעָרֵי מוֹת אֶדָּה שְׁעָרֵי חַיִּים בְּאֶף נָעַל :

יב. אֶל-תִּשִׁית לֵב אֶל-הַחַטָּאִים שְׁקִטִּים גַּם לֹא אֵל נִיד־בָּרִים (י) :
 כִּי בַל-חֲמַעְשִׁים לִפְנֵי אֵל הֵם נִזְכָּרִים גַּם נִדְבָּרִים (י) :

יג. לוֹלֵי יִקוֹד לִבִּי אֲשֶׁר יִתִּיךְ דְּמַעֵי מְקוֹר (י) עֵינַי יְהִי נִקְפָּה (י) :
 עַל-רֵב חֲטָאֵי מִק אֲשׁוּ בְּשָׁמִי פִתַּח חֲגוּרָה אֲעִשֶׂה נִקְפָּה (י) :

חרף אלסין

[אות הסמך]

יד. כָּל-הַנְּסֻמָּה בְּזִמְן בְּגֵד עַל-מִשְׁעַנַּת קָנָה סָמָךְ (י) :
 לֵבֵן אֶל-תִּכְבַּשַׁח בּוֹ אֵלוֹ כַחוֹתֶם עַל-לִבּוֹ שָׁמָךְ (י) :

(¹) חסרון בכ"י, ואולי צ"ל: לרזת בְּנִקְרָה. — (²) ישע"י מי זי. — (³) שמות ט"ז ליהו. — (⁴) בכ"י: ולמרים. — (⁵) דברים ג' ט'. — (⁶) שפטים ג' כ"ג. — (⁷) נדוד הברים והזכים, ויש סותרים כן לנידה היתה (איכה א' ח.). בכ"י: נידברים, מלה אחת. — (⁸) יחזקאל ל"ג ל"ג. — (⁹) בכ"י: יקוד. — (¹⁰) שמות ט"ז ח'. — (¹¹) ישע"ה ג' כ"ד. — (¹²) ישע"י ל"ו ו'; דהיב יח כ"א. — (¹³) שהיש ח' ו'; בכ"י: סמך.

י"ה. נִפְשׁ נִקְנָה מִחֵדֶר תְּבַל
תֹּזְכָה וְתִנְעַם בְּעֶרְוַת בֵּן
לֹא נִטְמָאתָ מִחֵטָא וְלֹא סוּגְתָּ.⁽⁸⁾
הָאֵל בְּשׁוֹשֵׁנֵי יָקָר סוּגְתָּ.⁽⁹⁾

י"ו. יִרְאֵת אֲדָנִי הִיא פֶּאֶר מִשְׁכִּיל
וְשִׁמוֹ וְטוֹב זָכְרוֹ בְּנִגְפַת צוּף
כָּל־עֵת נִדְלָתוֹ תְּהִי סִפְהָ.⁽¹⁰⁾
יִמְתַּק לְכָל־לְשׁוֹן וְכָל־שִׁפְהָ:

י"ז. מִכְרִי יִחִידְתִּי בְּטוֹב אֵל הוֹד
וּבְמִלְחָמוֹת יִצְרָךְ תְּהִי יִרְאֵת
תְּבַל לְבַד וְהִי כְּסִחְרְתָּ.⁽¹¹⁾
צוּר יִצְרָךְ צָנָה וְסִחְרְתָּ.⁽¹²⁾

י"ח. לְיוֹם הַדִּין הִנֵּה חָרַד וְרָגַז.⁽¹³⁾
לְמַעַן הוּא בָּעֵת יִקְלַע קִלְעָיו
לְשִׁאתוֹ וְאֶל־קוֹלִי סִעְרְתוֹ.⁽¹⁴⁾
לְאִישׁ לֹא יִחְטִיא אֶל־שִׁעְרְתוֹ.⁽¹⁵⁾

י"ט. אֲלֵיכֶם אֶקְרָאָה יִשְׁבֵי דְבִירִים
וּמִחֵר תִּצְאוּ מִהִיכְלֵי עוֹ
מְרוֹחִים וּבְאֲרוֹזִים סְפוּנִים.⁽¹⁶⁾
וְתִהְיוּ תוֹךְ שְׂאוֹל יַחַד סְפוּנִים.⁽¹⁷⁾

י"י. כָּל־מִי יִשְׁמַח בְּיָקָר תְּבַל
עַל־כַּפָּיו בְּאַחֲרִית סֶפֶק . . .⁽¹⁸⁾

[אות העין] (י)

י"א. הִבְטַ אַנְשִׁים יַעֲלוּ הַיּוֹם
מִחֵר לְשִׁחַת יִרְדֵּה.⁽¹⁹⁾ עוֹלָם.⁽²⁰⁾

(1) לשון סוג לב, משלי י"ד י"ד. — (2) שהיש וי גי. — (3) תוספה על גדלתו
לשון ספו שנה על שנה, ישעיה ביט א'; בכ"י: שמה. — (4) יחזקאל כ"ז ט"ז. —
(5) תהלים צ"א ד"ו. — (6) בכ"י: ורונג. — (7) בכ"י: אל קול. — (8) ירמיה כ"ג י"ט;
נמחק בכ"י. — (9) שפטים כ"ז ט"ז; בכ"י: יחסי. — (10) מ"א ו' ג' ז"ו. — (11) דברים
ל"ג כ"א. — (12) איכה ב' ט"ז. יתר החרוזים משער הוה חסרים בכ"י. — (13) ראשית
השער הוה חסרת. — (14) בכ"י: ירדה. — (15) קרי: עולמים?

יִבֵּי אֲנוֹשׁ יִסַּע לְבֵית צִיָּה וּמְדַבֵּר וְלֹא יִהְיֶה לְעוֹלָם שֵׁם עַרְבִי
 לְזֹאת אוֹחִיל לְרַחֲמֶיךָ אֱלֹהֵי וּתְקַנְתִּי כִּי שְׁמִתִּי עַרְבִי:

יִי. אֲשֶׁר יִהְרַס דְּבִיר בְּצַעוֹ וְיִהְיֶה מְזֻבְחוֹ עַרְפִּי
 וְעַל-רִשְׁעוֹ עֲנִי דַמְעוֹ כְּמוֹ מָטָר יְהִי עַרְפִּי
 יְהִי אֲמוּץ כַּנְּבוֹר יוֹם מִתִּי חֲטָא וְהִפְכוּ עַרְפִּי:

יִיד. צִדְקַת זְרַע וּבִעַת אֲשֶׁר יִצְמַח תִּשָּׂא אֲזִי עַל-שִׁבְמֶיךָ עֲמֹרִי
 בָּם מְרֻצוֹן אֵל חִלְקֶיךָ אֶלְפִי יוֹם בֵּיתִי וְחִלְקַת בְּלִתֶּיךָ עֲמֹרִי:

יִטו. אֲשֶׁרִי אֲשֶׁר נָטַע עֲצֵי יִשְׂרָאֵל בְּזִמְנֵן וְשִׂרְשׁ חֲטָא וְשׂוֹא עֶקֶר¹¹
 כִּי בּוֹ יְהִי לוֹ יָרֵד וְשֵׁם טוֹב מִדְּכַנִּים¹² וְאֵלּוֹ יִהְיֶה עֶקֶרִי¹³:

חרף אלפא

[אות הפא]

יִטו. נִזְקָשׁ בְּעַל חֲטָאֶיךָ שְׂבֹר עֲלֶיךָ בְּיוֹם וּמוֹסְרוֹת רִשְׁעֶיךָ פִּתְחִי¹⁴
 וּתְהִיָּה חוֹתֶם בְּאֶצְבַּע אֵל לְבֵן בְּתוֹכּוֹ רוּץ שְׂמֹד פִּתְחִי¹⁵:

¹ ישעיהי י"ג ב'. — ² לשון כי עבדך ערב (בראשית מ"ד ל"ב), ועי' בשיר, אלהי אל תשברי לרייה חרוו די (במהרהרות הרכבי היא צד 23 והערות צד 175, וכריואן שלי חיב צד 168 והערות צד 123). — ³ הושע י" ב'. — ⁴ בכ"י: עין (ע.נ.?). — ⁵ דברים ל"ב ב'. — ⁶ יהושע ו' ח'. — ⁷ איוב כ"ד י'. — ⁸ מיא ו' כ"ו. — ⁹ שמות ס"ז ס"ז. — ¹⁰ מששמש בכ"י. — ¹¹ קהלת ג' ב'. — ¹² ישעיה ג' ח'. — ¹³ דברים ו' י"ד. — ¹⁴ איוב ל"ט ח'. — ¹⁵ מלשון פתחי חותם תפתח (שמות כ"ח י"א), אולם נלאתי לפתוח פתח לבית הזה וכנגע נראה לי בו ולא אוכל לרסאותו.

יִי דַע בִּי יִקְר תִּבְל חֲלוֹם חֲלָם וְטוֹר כְּתָה לְרַעָה⁽¹⁾ אֶל־בְּעֲלִיָּה פְתוֹר⁽²⁾
 בְּרַפְת זְמַן בְּגַד קָלָלָה נְהַפְכָה כִּי הוֹמְנָה דוֹמָה לְאִישׁ בָּא מִפְתוֹר⁽³⁾ :

יִיח. שׁוֹבוּ⁽⁴⁾ בְּנֵי תִבְל וְעַד־מָה תִּהְיוּ בְּשָׁנֵי סַעֲפֵי תַאֲוֹתְכֶם פְּסָחִים⁽⁵⁾
 אַתֶּם מוֹמְנִים לְעַנְשׁ רַב לְזוֹאת עַל־נַפְשְׁכֶם בַּיּוֹם הַזֶּה נֹא פְסָחִים⁽⁶⁾ :

יִיט. יִחַשְׁב אָנוּשׁ כִּי תַעֲמֹד חֵבְרַת תִּבְל וַיִּשְׁבַּח יוֹם פְּרִידָתָה
 תִּדְרָמָה לְעֵץ רַעְנָן וְצִלָּה צֶל צְרוֹת וְהַמּוֹת פְּרִידָתָה⁽⁷⁾ :

יִכ. אָנוּשׁ יֵאָרִיךְ מְאֹד לְשׁוֹן וַיּוֹם דִּין יְהִי אֵלֶם בְּלִי לְשׁוֹן וְלֹא פָה
 מְדַרְבַּת אִישׁ וְנֵעַץ מִפָּה וְעַד־פָּה⁽⁸⁾ :

יִכא. הַיַּדַע אִישׁ מִהֲלָךְ עַל־שִׁבְכָה⁽⁹⁾ תְּכִי רֶשֶׁת טְמוֹנָה־לוֹ וְגַם פָּת⁽¹⁰⁾
 וְרוֹחוֹ אִם תִּהְי הַיּוֹם בְּגוֹפוֹ תִּלֵּא מְחָר בְּמוֹ רוּחַ יְהִי פָת⁽¹¹⁾ :

יִכב. נַעֲבֹד בְּעַל יִצְרוֹ הַנָּה שִׁבְכָךְ גֵּאל וַיִּרְאֵת יִצְרָךְ פְּרִיּוֹם
 אִזּוֹ תִשְׁבְּכָה בְּטַח וְלֹא תִדְרָג מִתַּהֲפֻכוֹת לֵיל וְלֹא פִיד־יּוֹם :

⁽¹⁾ בכי: לרעד. — ⁽²⁾ בראשית מ' ח'. ראה רשבינ בשירו, בימי יקותיאלִי חרוז ו'—ח' (בשיר השירים שהוצאתי לאור צד 12). — ⁽³⁾ הוא בלעם (במדבר כ"ב ה'), שנהסכה קללתו לברכה, והיה להסך בזמן הרע, כי ברכתו תהסך לקללת. — ⁽⁴⁾ בכי: ...בנ. — ⁽⁵⁾ מ"א י"ח כ"א; בכי: סעסים. — ⁽⁶⁾ שמות י"ב י"ג. — ⁽⁷⁾ סרי דרכה ומנהגה. בכי: סרידתה, מלה אחת. — ⁽⁸⁾ בכי: בבת. — ⁽⁹⁾ עזרא מ' י"א, וראה ישעיי' ל' ל"ג. — ⁽¹⁰⁾ איוב י"ח ח'. — ⁽¹¹⁾ תהלים ק"ט ו'. — ⁽¹²⁾ יחזקאל ל"ז מ'.

חרף אלצאר

[אות הצדי]

וכי נפש אשר מתענוגי⁽¹⁾ תכל תרחק ומפת נעמה צמה⁽²⁾
 תשבע למחר טוב אלהים ובר מעין וגיל תשתה⁽³⁾ בעת צמאי⁽⁴⁾ :

וכי נפש אשר תחת רצון אלי⁽⁵⁾ שטתה⁽⁶⁾ לא יעורך חיל ורגשת צבא
 תחוי כמו מרים מאוררים⁽⁷⁾ עדי תפל ירהבך חישי⁽⁸⁾ ובטנגך צכה⁽⁹⁾ :

וכי נפשות ברחות מבית תלאות⁽¹⁰⁾ וחטאותם⁽¹¹⁾ עלי שכם צרות⁽¹²⁾
 ויהיו תוך שאול על מפעלותם באלמנות בחייהם צרות⁽¹³⁾ :

וכי אהבת אלהים מה פאד ערבה לי מדבש מתוק ונפת צוף⁽¹⁴⁾
 אך עת אשר אזכר עונותי אמר לים דמעי בפני צוף⁽¹⁵⁾
 כי אין אנוש מיד שאול נמלט לו יהיה נביא כמו בן צוף⁽¹⁶⁾ :

וכי מה לך אנוש נוקש בפח התאנה רוץ נא והנצל כאיל או צבי⁽¹⁷⁾
 דת האלהים שים לך ציץ גזרף על ראש ועבדתו תנה לגאון צבי⁽¹⁸⁾ :

וכי בן איש עמד תמיד עלי מצפה ולקול שאונות הזמן צפה⁽¹⁹⁾
 וארון לבכה בנהב⁽²⁰⁾ אמון כסה ומבית וחוף צפה⁽²¹⁾ :

(1) ככי: מתענוגות. — (2) שיב יב סיו. — (3) ככי: תשית. — (4) ישעי' ה' יג;
 ככי: צאמה. — (5) חסר ככי. — (6) כמדבר ה' ים והלאה. — (7) ככי: אש. —
 (8) ככי: וחטאתם. — (9) שמות יב ליד. — (10) שיב כי גי. — (11) תהלים ים יא.
 — (12) דברים יא ד'. — (13) שמואל (שיא א' א'). — (14) משלי ו' ה'. — (15) ישעיה
 כג ס'. — (16) נחום ב' ב'. — (17) חסר ככי. — (18) שמות ביה יא.

חרף אלקאה

[אות הקוף]

וכט. הדר תכל כמו גנה מלאה בשושנים סביבם⁽¹⁾ סיר וגם קוץ⁽²⁾
 נטה מנה וקבל תוכחותי ואל תקץ וכדבר בערים קוץ⁽³⁾
 חשב אמה כזונה מחזקת מבושי איש לזאת גדה באף קוץ⁽⁴⁾:

יג. הוי חקקי און⁽⁵⁾ תודעו כי
 שם יועקו אל-אל ולא יענם⁽⁶⁾
 חטאים באש תפת יהי קולם⁽⁷⁾
 עד ירגזו השמעים קולם:

יד. נפש חכמה היא בצל שני
 בן איש שמע מני וצא מבית
 אך הסבלה היא בבף קלע⁽⁸⁾
 מדות עליהם תפי קלע⁽⁹⁾:

יז. בקע עצי יצרך וגרון שך
 ושאל בדת האל ולא תדמה
 לך אל-יהי קנה ולא קלקל⁽¹⁰⁾
 אל-גוי⁽¹¹⁾ בחצי מאוה קלקל⁽¹²⁾:

יח. אם תטה מארחות עול
 הוחיל מאל אחרית טובה
 ונתיבתה⁽¹³⁾ תשים על-קו⁽¹⁴⁾
 גם שך טוב מהאל קו⁽¹⁵⁾:

יט. בל-מעשיה שים לך
 ולחם ביצר לחמה⁽¹⁶⁾
 מקרה ויראת אל⁽¹⁷⁾ קבע⁽¹⁸⁾
 תמיד וקבעיה קבע⁽¹⁹⁾:

⁽¹⁾ בכ"י: סביבים. — ⁽²⁾ בראשית ג' י"ח. — ⁽³⁾ משלי ג' י"א. — ⁽⁴⁾ דברים
 כ"ה י"א, י"ב. — ⁽⁵⁾ ישע"י ג' י"א. — ⁽⁶⁾ ירמ"י כ"ט כ"ב. — ⁽⁷⁾ מיכה ג' ד'. — ⁽⁸⁾ ש"א כ"ה כ"ט.
⁽⁹⁾ ש"א ג' כ"ט. — ⁽¹⁰⁾ קהלת י' י', ושעורו סה: אל יהי גרון אשר קהה ואשר קלקל.
 ואם לא כן לא יתכן להשתמש בלשון עבר. — ⁽¹¹⁾ כ"ה בכ"י. — ⁽¹²⁾ יחזקאל כ"א כ"ז.
⁽¹³⁾ בכ"י: ונת' בך. — ⁽¹⁴⁾ ישע"י כ"ח י"ז. — ⁽¹⁵⁾ לשון תקוה. — ⁽¹⁶⁾ בכ"י: האל.
⁽¹⁷⁾ לשון חכמים, אבות ס"ב מ"ג. — ⁽¹⁸⁾ תהלים ל"ה א'. — ⁽¹⁹⁾ משלי כ"ב כ"ג. תי
 וקבע"ך נ"ל שצ"ל קבע"ך, לשון יחיד.

וּלְהִי נִפְשָׁהּ מִרְדֵּפֶת יִקְרַח וּבַעַר כּוֹת תִּצְוֶה (1) הִיא אֶתְּךָ קִשְׁרֶת
 אִם הִיא (2) לָךְ תִּבְלֶכְמוּ שִׁפְחָה הִלֵּא מִחֶר בְּךָ חִישָׁתְּהִי קִשְׁרֶת (3):

וְלִי שִׂאף בְּתֵאוֹתוֹ יֵלֵי מִימֵי יִשַׁע אֲשֶׁר מִצּוֹר אֲמוֹנוֹת קָרִי (4)
 יִרְאֵת אֱלֹהִים הִיא תְּרִוּהָ צִמְדֵי אוֹנֶה בְּחַם צִמְדֵי בְּחַם וּבְקָרִי (5):

חרף אלרא

[אות הריש]

וְלִי עֲדֵמָה תִּאֲחַר בְּן־אֲנוּשׁ כִּי נָדָה שִׁמְשָׁה לְעֶרְב־וַיִּזְמָה רָדִי (6)
 אֲשֶׁרִי אֲשֶׁר שְׂרִיזֹן אֲמַת יִלְבַּשׁ לְקָרֵב וּבֹן עַם־אֵל וְאִישִׁים רָדִי (7):

וּלְהִי נִטְהָ מִבְּעֵלֵי תִבְלֵי הַכִּי אֵין בְּפִיָּהֶם נִיב אֲמַת כִּי אִם־רְמִיָה (8)
 תִּבְיָגֶם לָךְ בְּצַר לְלַחֹם בְּאוֹיְבִים וְיִהְיֶכְחוּ כִּמּוֹ קִשְׁת־רְמִיָה (9):

וּלְהִי כָל־אִישׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּרַב־מִכְאוּב חָלְיוֹ בִּירְאֵת יִצְרוּ רִפְאָה (10)
 וְיִבְרֹ וְחִיל יֵאָדָר עֵת הַזֶּה מִזֹּת מִזִּים כָּל־אֲנוּשׁ רִפְאָה (11):

וְיִסְ כָּל־הַמְּחַלֵּיקִים (12) אֶל־אֵל לְשׁוֹן לֹא יִדַע כִּי נִפְשׁוּ רִמְיָה (13)
 וּמִצָּא תִגְמוּל עַל־מַפְעָלָיו יוֹם יִהְיֶה מֵאֲכָלוֹ רִמְיָה (14):

(1) בכי: בעבות האנה. — (2) כיה בכי והוא רק לחוק ובשכיל המשקל. —
 (3) חקשור עליך קשור. — (4) נבע, ירמי' ו' וי. — (5) = נבקרה. — (6) שפטים י"ט י"א. —
 (7) הושע י"ב א'. — (8) מיכה ו' י"ב. — (9) תהלים ע"ח נ"ז. — (10) בכי: רסה (תהלים
 ס' ד'). — (11) אויב י"ב כ"א. — (12) בכי: המחלק. — (13) משלי כ"ז י"ט. — (14) גיל
 שציל: מאקל לרפה.

רמב"א. אֶת־מַחְסֵי לַאִישׁ לֹא יֵאָזוּן אֶל־קוֹל קָרָא וְלוֹ עֵין וְלֹא רָאָה
לַעֲשׂוֹת נִבְלָה עַף כְּמוֹ נֶשֶׁר אֶל־הַנְּבִלָה אוֹ כְּמוֹ רָאָה^(א):

חרף אלשין

[אות השין]

רמב"א. שָׁכַב בְּצֵל שִׁיחִים וּמִתְעַלֵּם עַל־קוֹל שְׁאֵזוֹן מוֹם וְשִׁיר־יוֹנִים
מָוֶת בְּךָ וְלֶחֶם וְלֹא תִהְיֶה נֶצֶל בְּכָל־נֶשֶׁק וְשִׁיר־יוֹנִים^(א):

רמב"א. לְבָשִׁי יַחֲדָתִי בְּסוֹת צָדֵק וְשִׁיר מִי הָאֵמֶת עַרְבֵךְ וְהַיֵּשֶׁר שְׁתִּי^(א)
וּבַעֲת בָּחַטְתָּ לְבָךְ לְמוֹם הַצָּמְאִי מִמְעַנֵּן יִשְׂרָאֵל מִקּוֹר חַיִּים שְׁתִּי:

רמב"א. חָדַל הַגִּישׁ לְדַל מְנַחֵת הַתָּלִים וְלֹכַב נָבַר תְּנָה לוֹ גַם שְׁלַח־תָּם
תְּהִי מוֹצֵא שְׂכָר חַיִּים וְיִשַׁע לָךְ, תִּגְמוֹל מְנַחֵת לוֹ שְׁלַח־תָּם:

רמב"א. וְרַע^(א) בְּשֹׁדֵה אֱמוּנָה וְרַעֲדָ^(ב) כִּי בְּקִצְרֵךְ תִּמְצָאֶה מֵאָה שְׁעָרִים^(ז)
וְאֵם יִסְגֵר וְזָמַן שְׁעָרֵי רְצוֹנָךְ בְּיַד הָאֵל לָךְ בְּמַח שְׁעָרִים:

^(א) דברים י"ד י"ג. — ^(ב) נחמיה ד' י"ג. — ^(ג) ויקרא י"ג מ"ט. — ^(ד) בכ"י: מהגיש. —
^(ה) תחכמוני שער נ"י (מלאכת השיר צד 55, קאמינקא צד 439). — ^(ו) בכ"י: לחמך.
ובתחכמוני הגוסס: ורע בן איש לך ורע צדקה ומחר תמצאה וכ"י. — ^(ז) בראשית
כ"ז י"ב.

רמנו. הנה ימי מעשה לפניה עשה ישר ימי החול בטרם יום שבות⁽¹⁾
 כי אין לה מועיל זמן בנדר לבר צדק והוא ינאלה מיום שבות⁽²⁾:

רמנו. אמרו לאיש ייגע להרבות הון ואון עורה ולאכול חלקה קומה
 (שבה)⁽³⁾
 כל-הזן לבר יראת אלהים ריק ולו תאסף לה כל-אוצרות מלכי
 (שבא)⁽⁴⁾

רמנו. גבור תהי נקרא ואמין נד בעת עז יצרה סכנע וגם הוכל שבור⁽⁵⁾

רמנו. בן-איש⁽⁶⁾ התתעדן בתענוג הנזון⁽⁷⁾ ובשרה דשן מאד גם שמן⁽⁸⁾
 הנקה⁽⁹⁾ כלי שמן וישבר במור- תה בקלי גם יתלה השמן⁽¹⁰⁾:

רמנו. יסבל אנוש חטאו⁽¹¹⁾ בצוארו וימ- שן מעמס מעשיו כמשא על-שכם
 אש תצאה מהם ותאכלהו כר- גע באבימלה בעם אנשי שכם⁽¹²⁾:

⁽¹⁾ לשון שביחה (בראשית ב' ב') והכונה עיד מאמרם זיל: מי שמרח בערב שבת
 יאכל בשבת (עז דף ג'). — ⁽²⁾ עכדי ססוק ייא. — ⁽³⁾ בראשית כ"ז י"ג. — ⁽⁴⁾ תהלים
 ע"ב י; ככ"י: שבה. — ⁽⁵⁾ סוסו חסר בכ"י. — ⁽⁶⁾ תחכמוני שער נ' (מלאכת השיר צד 56,
 קאמינקא צד 439). — ⁽⁷⁾ בכ"י: חנה עדן בתענוגו זמן. — ⁽⁸⁾ ישעיה ל' כ"ג. —
⁽⁹⁾ במלהיש: הונך. — ⁽¹⁰⁾ שם: ויעמוד השמן, כלהיב (מיב ד' ו'). אבל לפי ענינו
 נראה הנוסח שלפנינו נכון יותר. במהדורת קאמינקא הבית הזה כלו משבש, ובתקוניו
 תקן המויל קצת השבושים והניח מקצתם כדי לבארם ברוחק. — ⁽¹¹⁾ אולי צ"ל: על תקא.
 — ⁽¹²⁾ ראה שפטים פ"ד ט'; בכ"י: אש חמצאה מהם ותאכליהו כרנע כאב . . . לך
 בעם או ששכם.

חרף אלתא

[אות התיז]

רנא. בן־איש התנאה ברב עשרה וקול המנת נבליה; וקול תפיק¹
 תרום עלי בוראך ולא תבין בך סודות נקביה וגם תפיק²:

רנב. חסדי אדני עצמו למאד כי הם בלי קצה ולא תכלה³
 צור יצרי אל־תמנעה מגי חסדך למענה ולא תכלא⁴:

רנג. אנוש יחליק⁵ לאל לשון ויצעק למולו אז וימצא לו תנואות⁶
 ולא יאמין בנוראות אל געת יא מרו זה פגעלו יאמר תנו אות⁷:

רנד. מה־לך⁸ אנוש תנאה ותתערה⁹ בעץ רענן וקומתה בקומת תמר¹⁰
 יום תהיה נשפט עלי מפעלה מדה־פענה תמצא ומדה־זה תאמר:

רנה. כל־הנפשות עת לדין יקראו יתמו ויבים אזי תרפינה¹¹
 שוכת לאל שרי אשר יבאיב וגם יחבש ויגדיו כל־כאב תרפינה¹²:

¹ ישעיה יד יא; בכיי: המות נבלך. — ² ישעיה ה' ייב. — ³ יחוקאל כיה ייב.
⁴ תהלים קיט ציו. — ⁵ שם מ' ייב; בכיי: תכלה. — ⁶ בכיי: יחלוק. — ⁷ איוב ליג יג.
 — ⁸ בכיי: תנואות, מלה אחת. — ⁹ שם: מלך (= מלך). — ¹⁰ תהלים לז ליה;
 בכיי: ותתענג. — ¹¹ שם: ד' ה', וראה שה'ש ו' ח'. — ¹² ישעיה ייג ז; יחוקאל ז ייג.
 — ¹³ איוב ה' יח; בכיי: חרסנה.

וַיִּי אֲשֶׁר יִרְצֶה עֲלוֹת מְבוֹר עֲוֹנָיו וְלִמְצוֹא אַחֲרֵי נַפְלוֹ (1) תְּרוֹמָה (2)
 יְהִי נִתֵן לְאֵל לְבוֹ לְמִנְחָה וְאֶת־נַפְשׁוֹ יְהִי מְרִים תְּרוֹמָה (3):

וַיִּי יֶלֶד שְׂכַל עֶרְךָ אֶל־אֵל תַּפְלָה וְחַפְלָה (4) יוֹם וְלֵיל נִגְהוּ תַחֲנָה (5)
 וְאוֹלֵי תִמְצָאָה חֶסֶד בְּעֵינָיו וְתַחֲנָה לְךָ מְעַט־רַנֵּעַ תַּחֲנָה (6):

(1) שיב אי יי. — (2) לשון רוסמות. — (3) שמות ליה כיד. — (4) בניי:
 ונפיל. — (5) ירטיה ליח כיו. — (6) עורא טי חי.

W. J. WILKINSON,
 14, DURLEY ROAD,
 LONDON, N. 16.